

Gepubliseer op:

Deur Christus Alleen

Tuisblad van dr. A.H. Bogaards

www.enigstetroos.org

Ds. H. Veldkamp

**IN DE SCHEMERING VAN
CHRISTUS' WEDERKOMST**

Tweede, herziene druk

Inhoud

I: ZIJN ZOON UIT DE HEMELN VERWACHTEN.....	3
II: GESPECIFICEERDE DANKZEGGING	7
III: HOGERE WETENSCHAP	10
IV: UITZENDSTATION THESSALONICA.....	13
V: ALS EEN MOEDER EN EEN VADER	16
VI: NACHT EN DAG WERKENDE	20
VII: HET WERKENDE WOORD.....	24
VIII: HETZELFDE GELEDEN	28
IX: LIEVER ALLEEN	32
X: TEGENSTRIJDIGHEDEN.....	35
XI: OPLEVING	38
XII: HEILIGING EN UITBUITERIJ	41
XIII: TOEKOMSTVERWACHTING EN POLITIEK.....	43
XIV: TOEKOMSTVERWACHTING EN SOCIALE AKTIE.....	46
XV: TOEKOMSTVERWACHTING EN MYSTIEK.....	49
XVI: INSLAPEN	53
XVII: ALS EEN DIEF IN DE NACHT	56
XVIII: ROEPING EN KLEDING	58
XIX DE ONGEREGELDEN	60
XX: SCHIJN DES KWAADS	63
XXI: BIDDEN	65

I: ZIJN ZOON UIT DE HEMELN VERWACHTEN

En uit de hemelen Zijn Zoon te verwachten, die Hij uit de doden opgewekt heeft, Jezus, die ons verlost van de komende toorn.

1 Thess. 1:10

In de eerste¹ symfonie van Paulus — die wij meer prozaïsch de Thessalonicenzenbrieven noemen — is het motief, dat in rijke variatie gedurig terugkeert²: *Zijn Zoon uit de hemelen verwachten*. En waar dit "Maranatha" reeds terstond in het begin doorklinkt, kan het ons niet meer ontgaan wat Paulus' ziel vervulde, toen hij zich tot schrijven zette — het is de wederkomst van Christus.

Niet alsof er gevaar bestond dat de christenen te Thessalonica deze wederkomst zouden *vergeten*; integendeel, de apostel dankt God, dat bij het vele goede, dat hij van hun geloof hoorde vertellen³, ook dit behoorde, dat zij uitzagen naar Zijn glorieuze verschijning. Alleen maar, in de lijn van hun geloofsvoorstelling schoven zij dit punt te veel naar *rechts*, zodat de spanning *overspanning* dreigde te worden. Het komt mij voor, dat voor de christenen van vandaag, die te veel naar *links* georiënteerd zijn, die het woord *ontspanning* liever horen dan spanning en overspanning, die meer gevaar lopen op de klip van *ongeestelijkheid* dan op die van *overgeestelijkheid* te stranden, deze dienstknecht van Jezus Christus ook wel iets te zeggen heeft, als hij de "dag des Heren" de plaats geeft, die hem in het geloofsleven toe komt... *in het midden*.

"Zijn Zoon uit de hemelen verwachten" is een *dogma*. De christelijke kerk van alle eeuwen heeft het als zodanig beleden, overgegoten in deze vorm: "totdat Hij wederkomt, om te oordelen, de levenden en de doden".

Als zodanig heeft Paulus het ook in Thessalonica verkondigd.

Ach nee, we weten nu wel⁴ dat Paulus niet de dorre dogmaticus was, waarvoor hij jarenlang versleten is en nóg wordt. Stel, Paulus kwam nu nog eens onder het gehoor van een erg dogmatiserende dominee, juist bezig met een breed betoog uit een der brieven Pauli, dan zou de apostel — nee, niet direkt na de dienst de arme man te lijf gaan, zoals sommige ouderlingen de gewoonte hebben — maar toch in de week eens komen aanlopen en zeggen: "M'n beste broeder, zó heb ik het gezegd noch bedoeld!"

Minder vriendelijk evenwel zou Paulus, dunkt mij, optreden tegenover hen die hem het erelidmaatschap van de een of andere ethische vereniging kwamen aanbieden.

Van een zwevende preek over "Christuservaring" moest Paulus nóg minder hebben. Van een wegdoezelen der heilsfeiten en dogma's onder veel vrome woorden was hij niet gediend. Wie hem toevoegen zou: "Onze zaligheid hangt toch niet aan de feiten", zou ten antwoord krijgen: "Daar hangt ze wel degelijk aan; ik heb nooit anders gedaan dan heilsfeiten prediken, met dit resultaat dat, toen ik in Thessalonica de drie weken⁵ dat ik er preekte, nodig had om de mensen voor ogen te stellen de feiten van opstanding, hemelvaart en wereldgericht, deze

¹ Volgens vrij algemeen gevoelen zijn de Thessalonicenzenbrieven de oudste.

² Vergelijk 1 Thess. 1:10; 2:12, 19; 3:13; 4:15; 5:2, 23; 2 Thess. geheel.

³ Vergelijk de verzen 2, 8 en 9

⁴ O.a. uit Deismann: Paulus

⁵ Vergelijk Handelingen 17:2, 3.

heideneu zich *bekeerden* van de afgoden, om de levende God te dienen."⁶

Het sta ons dus levendig voor de geest: zoals de christelijke kerk het dogma van Christus' wederkomst heeft aanvaard, zo heeft Paulus het als feit verkondigd. Maar... maar... !

Christen-zijn is toch nog wel iets meer dan een aanvaarden van een bepaald aantal feiten. Om nu alleen maar bij de wederkomst van Christus te blijven, — het is mogelijk, dat u deze als een *artikel* in uw belijdenis hebt geschreven, zonder dat ze evenwel in waarde voor u uitgaat boven vele andere "artikelen", die u b.v. op uw *étagère* hebt staan. Dan zal op de vraag: "Wat baat het u nu, dat gij dit alles gelooft", voor u kortweg het antwoord luiden: "Niets!" Het zal u wel *schaden*. Want met al uw ijveren om dit artikel tegen aanranding te handhaven, zult u toch niet gehandhaafd kunnen worden in uw zekere stelling op de berg van Samaria in "dien dag". U gelooft wel uw belijdenis, en dat is prachtig, maar wat u nog ontbreekt is, dat u uw geloof *belijdt* en *beleeft*, en dat moet u nog leren, Aan het feit *buiten* u: de Zoon, die uit de hemelen komt, moet beantwoorden een *feit binnen in u*: het verwachten.

De echo van de roep van boven uit de hemelen: "Zie, Ik kom", moet zijn heimweezucht van beneden uit uw hart:

O God, mijn ziel en lichaam hijgen
en dorsten naar U, in een land,
dat dor en mat van droogte brandt,
daar niemand lufenis kan krijgen.

Ijdel woordenspel blijft deze schone belijdenis, zolang ons leven niet gezet is in dit teken: Zijn Zoon uit de hemelen *verwachten*.

Paulus prijst daarom zijn Thessalonicensen, niet omdat zij dit feit als onomstotelijk hebben aanvaard, wat *zonder meer* nog niets zegt, maar omdat zij Christus *verwachtten*. Voelt u het verschil?

Geloven doen we allen dit *laatste artikel* van de twaalf.

Maar *verwachten* we ook allen de Zoon, die komt als Gods klok het *laatste uur* van de twaalf aanwijst? Laat ons hier een ogenblik bij stilstaan en nadenken over deze vraag: Wat is dat dan: Verwachten?

Verwachten is spanning.

Ik weet wel, dat er niet weinigen zijn die al hun best doen om de grote wachtkamer dezer wereld tot huiskamer in te richten, waar zij het zich zo Knus en gezellig mogelijk maken. En al rijdt elk ogenblik de trein gillend voor om reizigers mee te nemen naar de eeuwigheid, ze doen precies of ze niets merken, alsof hun huizen eeuwig zijn en er geen "dag des Heren" is. Dit is een grote illusie.

Wachten is nu eenmaal een gezapige rust met over elkaar gekruiste armen en onbewogen ziel. Verwachten is spanning!

Wat dit is, weet men in bijna elke visserswoning. Maandenlang is vader op zee geweest. 't Was bar weer vaak; 't heeft zó gestormd, dat ze sóms dachten, dat het hele dak naar beneden kwam. Menigmaal zijn de knieën gebogen en is vader, ginds op het woelige water, aan de

⁶ Uit het feit dat Paulus deze waarheden als bekend onderstelt, terwijl toch niemand in Thessalonica vóór Paulus gepredikt heeft, blijkt dat de eerste zendingsprediking van Paulus reeds al deze bestanddelen bevatte. Ook andere centrale of minder centrale heilswaarheden als schepping, anti-christ, wederhouder, enz., heeft Paulus blijkens deze brieven de Thessalonicensen meegedeeld. Teksten als 2 Thess. 2 :15 doen het karakter der apostolische prediking ook sterk kennen als "overlevering van waarheden". Men zie over deze prediking in Paulus' brieven: J. A. C. van Leeuwen, Korte Verklaring van Thessalonicensen, uitg. Kok, Kampen.

hoede van de Bewaarder Israëls opgedragen. Maar vanavond — zo heeft moeder uitgerekend (en zij vergist zich daarin nooit) — kan vader thuiskomen. Ze wachten.

De spanning hangt aan de wanden en ligt loodzwaar op alle dingen in de kamer. De spanning trilt in de handen en mondhoeken van moeder, en gaat mee met alle bewegingen der kinderen; het spelen gaat niet zoals andere avonden: er is wat meer luidruchtigheid; er is óók wat meer stilte. Moeder neemt wel telkens haar handwerk op, maar legt het even dikwijls weer neer. Bij elk geluid schrikt ze op.

Bij elke naderende voetstap houdt ze de adem in. Alle zenuwen zijn gespannen. Ze wacht. Ze luistert.

Voelt u nu, wat het is: Zijn Zoon uit de hemelen verwachten?

Hij, Jezus, is op weg... Hij komt! Het kan nog even duren. Het kan ook morgen zijn: van die ure weet niemand.

Kent u nu de spanning van het wachten? Het luisteren met gespannen zenuwen naar Zijn voetstappen, die in de tekenen der tijden reeds hoorbaar zijn?

Maar dit luisteren en uitzien naar de hemel, maakt dat geen onpraktische dromers? Het drukke leven komt toch elke dag weer met z'n eisen, en... maakt dit gespannen wachten ons daarvoor niet ongeschikt?

Och kom, dat kunt u zelf niet menen. Denk maar weer aan die vissersvrouw van daareven. Hoe hebben vlugge handen zich gerept, om alles keurig in orde te hebben: de kachel brandt, de maaltijd is gereed, want... vader wordt verwacht. Wachten is geen dromen, maar *werken*. Levendiger herinner ik mij nog uit mijn diensttijd, hoe koortsachtig er werd gepoetst, geboend en gebezemd, als er "hoog bezoek" werd verwacht. Nu, hoog bezoek kunt ook u verwachten: Gods Zoon uit de hemelen; Jezus, aller koningen Koning!

Als u zo begrepen hebt wat wachten is, staat de "wederkomst van Christus" niet meer als een dood artikel in uw belijdenis, ligt ze niet als een verblekend ideaal in vage verten, maar komt ze midden in uw leven te staan en geeft daaraan nieuwe kleur.

Er komt iets van feestelijke spanning in uw huis en hart, zoals wanneer u gasten verwacht, en met pijnlijke nauwkeurigheid het huis met bezemen wordt gekeerd.

Dit keren met bezemen is nu wat men noemt "dagelijkse bekering".

Broeders en zusters, wilt u uw lewenshuis er eens op nakijken?

Er zijn misschien kamers, waar het stof duimendik ligt en de zondewalm u tegenslaat. Is dat... Zijn Zoon uit de hemelen verwachten?

Het verwachten zet het *aardse* leven op hoger plan en maakt tevens, dat wij voor Gods rechterstoel "zonder verschrikken kunnen verschijnen". Niet alsof wij door onze spanning en inspanning ons tot heiligen zouden kunnen opwerken.

Want niemand zal in dat gericht,
Daar zelfs zijn hart hem aan moet klagen,
Rechtvaardig zijn voor Uw gezicht.

Het woord "wachten" zelf wijst reeds op een toestand van onvolkomenheid, en ook de allerheiligste moet schrijven op zijn leven: onvolkomen en met zonden bevekt.

Het is daarom goed, dat Paulus die "Zoon uit de hemelen" nader aanduidt als "Jezus, die ons verlost van de komende toorn".

Jezus, evendezelfde die zich tevoren voor mij in Gods gericht gesteld heeft.

Zalig is hij, die naast de *aktiviteit* van het verwachten ook leerde de *passiviteit* van het wachten: "Op Uw zaligheid wacht ik, Here". Deze verwachting wordt niet teleurgesteld. De wereld, wier verwachting niet uitgaat boven het platte vlak van het aardse leven, wordt bitter teleurgesteld, zoals zovele vrouwen die tevergeefs haar mannen verwachtten, omdat zij bleven op de grote, donkere zee, die nooit verzadigd wordt... Zo komt op die wereld en ook op elke naam-christen toe het grimmige monster⁷ uit de hel. Het grijpt een ieder die met zijn belijdenis een spel speelde, maar voor wie de spanning van het wachten vreemd bleef.

Maar uit de hemelen komt de blinkende gestalte van Jezus, om eeuwig te verblijden die Hem verwachten.

Die de Here verwachten zullen niet beschaamd worden.

⁷ Dat is de betekenis van **toekomende** (niet toekomstige) toorn.

II: GESPECIFICEERDE DANKZEGGING

Wij danken God altijd om u allen, wanneer wij u gedenken bij onze gebeden, onophoudelijk gedachtig aan het werk uws geloofs, de inspanning uwer liefde en de volharding uwer hoop op onze Here Jezus Christus voor het oog van onze God en Vader.

1 Thess. 1: 2, 3.

Er is in de gemeente van Thessalonica wel een en ander recht te zetten, maar Paulus begint toch maar te *danken*; hij vertoont daarin het beeld van de hemelse briefschrijver Jezus, die in Zijn zeven Kleinaziatische gemeenten naast veel laakbaars toch ook nog veel te prijzen vindt.¹

Toch heeft de apostel nog een bijzondere reden voor deze dankzegging.

Hij gaat danken voor de geestelijke staat van zijn lezers, omdat ze zelf niet *durfden* danken. Ze vreesden, zich in Paulus' evangelie bedrogen te hebben.

In Thessalonica werd nl. Paulus' betrouwbaarheid disputabel gesteld, niet zozeer door de gelovigen zelf, als wel van de zijde der tegenstanders. Men fluisterde, dat Paulus eigenlijk een grote bedrieger was, die als zoveel rondreizende "filosofen" en tovenaars destijds op de zakken der goedgelovige schare leefde.

Nu, hoe gaat het, niet waar? Van zulke lasterpraatjes blijft allicht iets hangen, vooral wanneer ze uitgesproken worden door mensen, voor wie we overigens alle achting hebben.² Als dit waar was, dan was hun geloof niets dan één grote waan! Paulus zal dit alles nog wel in den brede weerleggen³, maar hier schemert reeds iets ervan door: hij is nu alvast dankbaar, dat hij de *goddelijke* kracht van zijn evangelie kan bewijzen, hierin nl. dat het de drie bij het heidendom totaal onbekende deugden van geloof, hoop en liefde in hun harten vermocht te doen ontluiken. Maar hierbij blijft hij niet staan.

Dat ook deze drie op hún beurt weer van het zuiverste goud waren, toont hij aan door de nauwkeurig gespecificeerde omschrijving: het *werk* uws geloofs, de *arbeid* der liefde, de *verdraagzaamheid* der hoop.

Zij kunnen gerust zijn, de Thessalonicensen.

Het stempel van Gods Geest is duidelijk in hen afgedrukt.

Paulus' dankzegging is dus geen vloed van woorden, waardoor onze dankzeggingen en gebeden zich helaas zo dikwijls kenmerken. Elk woord heeft z'n betekenis. Wat Paulus doet is niets anders, dan wat een goed rentmeester in Gods koninkrijk, aan wie talenten toebetrouwd zijn, doen móét: hij legt hun de gespecificeerde rekening van hun geloof voor, als bewijs van betrouwbaarheid.

¹ Alleen van Sardes en Laodicéa kan geen goeds gezegd. Daar was het dan ook wel heel erg. Openb. 3:1-6, 14-22.

² Het is wel waarschijnlijk, dat de gelovige vrouwen deze verdachtmakingen moesten horen van de zijde hunner ongelovig gebleven mannen. Zie Handelingen 17 :4. Dat ook Paulus vreesde dat er iets van hangen bleef, blijkt genoegzaam uit hoofdstuk 3:5: of de verzoeker u misschien verzocht had en onze inspanning vruchteloos zou geworden zijn.

³ Zie hiervoor uitvoeriger hoofdstuk 2.

Zo verlangt u het immers ook van de penningmeester van uw vereniging?

Aan schermen met vele en grote getallen hebt u niets. Met het memoreren van de eindcijfers bent u niet tevreden. U verlangt de lijst van ontvangsten en uitgaven nauwkeurig te horen. Nadere specificatie is eis van betrouwbaarheid.

Paulus was een nauwgezet man en een goed huisbewaarder Gods, tot zelfs in zijn gebeden en dankzeggingen toe.

Het zou de moeite waard zijn na te gaan, hoe Paulus ook in zijn gebeden in bijzonderheden afdaalt en hoe hij de personen één voor één zich voor de geest haalt en hun afzonderlijke noden neerlegt op de trappen van Gods genadetroon: Wij danken God *altijd* om u *allen*, wanneer wij u gedenken bij onze gebeden.

We zouden daaruit voor onze eigen gebeden nog wel iets kunnen leren.

We zouden ons niet zo spoedig vervelen onder "'t lange gebed".

We zouden het onze dominee niet meer kwalijk nemen, dat hij zo in bijzonderheden afdaalt, maar God danken, dat hij ook de gespecificeerde gebeden van Paulus geleerd heeft.

Maar daarover wil ik het thans met u niet hebben. Wél over de wijze waarop hij de geestelijke staat der Thessalonicensen specificeert: het werk uws geloofs, de inspanning uwer liefde en de volharding uwer hoop.

Hier laat de apostel geloof, liefde en hoop wandelen in het kleed, dat elk hunner past. Het geloof draagt het werkpak. De liefde het gewaad van de moeite.⁴ De hoop het slepende kleed van de volharding.⁵ Het geloof werkt, de liefde is in moeite als in barenswee, de hoop ziet geduldig naar boven. Het geloof is het manlijke. De liefde is het vrouwelijke. De hoop is het kinderlijke.

Het werk uws geloofs — ik zou willen vragen: wat is dat nu eigenlijk voor een geloof, dat *niet* werkt? Zo'n geloof demonstreert z'n eigen overbodigheid en nutteloosheid en is even afschuwelijk als een man die z'n dag verluiert en zijn vrouw en kinderen laat verhongeren.

Wat het geloof moet werken, zeg ik nu niet. Het geloof dat werkwillig is, behoeft nooit naar werk te zoeken: dat stapelt zich elke dag zó op, dat men geen enkele dag klaar komt. Dit maakt het geloof niet mistroostig. Elke morgen gaat het vrolijk als een held uit z'n slaapkamer, de dagtaak tegemoet; het verleert nimmer het lied van de arbeid:

'k Zal Uw geboon, die ik oprecht bemin,
Mijn hoogst vermaak, mijn zielsgenoegen achten.

Van werkstaking wil het geloof niet weten.

De inspanning uwer liefde.

Eigenlijk schreef Paulus: de *moeite* uwer liefde.

Wie de liefde goed aanziet, bespeurt een smartelijke trek op haar gelaat.

Wat die moeite is, zeg ik nu niet.

Ik hoop alleen dat u uit ervaring weet, dat liefde tot God en de naaste zeer moeitevol en smartelijk kan wezen.

Want de liefde vraagt zelfverloochening, is immer

⁴ In het oorspronkelijke staat een woord, dat het best door moeite kan worden vertaald.

⁵ Eigenlijk: uithoudingsvermogen, "Ausdauer".

gehuld in altaarvlammen.

De liefde weent daar echter niet om.

Zij is als een moeder (zijn er nog zulke moeders?), die zalig is in haar weeën om kinderen te baren. *En de volharding uwer hoop.*

De hoop is als een kind: het vlucht wat het vluchten kan naar vader, maar eenmaal op vaders arm, troont het daar triomfantelijk als een koning. Zomin een kind spoedig geschokt wordt in het vaste vertrouwen op vader, laat de hoop zich spoedig uit het veld slaan. De hoop houdt vast, "hoe donker ook Gods weg moog' wezen".

Het zegt tot de stormen: beukt maar en loeit maar, ik zal het verdragen.

Het zegt tot de golven: bruist maar, want vader zal mij dragen, dwars er door heen ... ! Kunt u uw geloof, liefde en hoop óók zo specificeren?

Algemeenheden brengen u niet verder. Als u het niet verder brengt dan tot algemene termen, zult u terecht moeten vrezen wat de Thessalonicensen ten onrechte dachten, dat uw christen-zijn één grote waan is.

Wanneer de Zoon uit de hemelen komt, zult u als rentmeesters, aan wie tien, vijf of twee talenten zijn gegeven, de gespecificeerde rekening moeten kunnen tonen als bewijs van trouw en betrouwbaarheid.

Het werk uws geloofs.

De inspanning uwer liefde.

De volharding uwer hoop.

III: HOGERE WETENSCHAP

Immers, dat gij, door God geliefde broeders, verkoren zijt, weten wij ...

1 Thess. 1:4

Als Paulus in onze dagen nog eens preken kon, zou hij, naar mijn mening, geen volle kerken hebben. Hij zou velen niet "diep" genoeg gaan. Gewogen in de weegschaal der preken- en nierenproevers, zou hij zonder twijfel "te licht" bevonden worden.

Hoewel Paulus naar zijn ouderdom zeker wel bij de oude schrijvers gerekend mag worden, kan hij in het uitspinnen van zieleroerselen en het ontdekken van een waarheid achter de waarheid bij hen niet halen. Paulus, de apostel van Jezus Christus, moet in veler schatting wel véél te oppervlakkig zijn. Hoor maar hoe hij preekt en schrijft: "Immers, dat gij, door God geliefde broeders, verkoren zijt, weten wij ..."

Wat is die éne zin geweldig! Paulus schrijft dit niet aan één broeder in Thessalonica, die hij daar als een "bekeerde man" heeft leren kennen, maar aan de *gehele gemeente*. Hij sluit er alle broeders, en dus ook de zusters, bij in. Van de theorie van "één uit een stad" wist Paulus dus blijkbaar niets. Voorts *hoopt* hij niet, dat ze uitverkoren zijn, maar hij *weet* het. Hij getuigt van zichzelf: Ik ben verzekerd, maar hij legt dit getuigenis ook af van de Thessalonicensen. Hij zegt niet: ik ben er gekomen langs de wonderlijke Damascusweg, en als het u nog eens mag gebeuren dat ook te beleven, hoop ik, dat ge er ook zult komen. Hij gaat niet wijdbeens voor de hemelpoort staan, met een "waar ik ben, kunt gijlieden niet komen, tenzij ge hetzelfde bekeringspadje zijt afgelopen als ik". Niets van dat alles.

Hij zet de hemeldeur voor de Thessalonicensen wijd open.

Immers, dat gij, door God geliefde broeders, verkoren zijt, weten wij ... Wij *weten* het! Dat is het hoogste gegrepen.¹

Hij hoopt niet hun bekering of zoiets, maar hij klimt tot het allerhoogste op: *verkiezing*. En, dat *weet* hij. De woorden zijn alle even gedegen en massief en kras, veel te kras voor het wankelend, bekommerd, ach en wee roepend, ellendig ongelovig geslacht van tegenwoordig.

Ge moet hierbij bedenken dat Paulus hoogstens een week of drie in Thessalonica geweest is. Toen hij er kwam, waren het nog volslagen heidenen. Paulus heeft er gepreekt. Over tal van onderwerpen. Over de antichrist en de wederhouder en over de plicht om trouw te arbeiden, elkaar niet af te zetten, niet ongeregeld te leven, enz.... 't Was dus niet alles "bevinding".

In de tijd dat hij niet preekte, werkte hij, zoals ons uitdrukkelijk meegedeeld wordt, om met handenarbeid zijn kost te verdienen. Tijd om lange verhalen te doen over zijn eigen bekeringsweg heeft Paulus dus niet gehad, dat is duidelijk. Ook heeft hij niet veel persoonlijke gesprekken met hen kunnen voeren. Hij was er nog maar pas, of hij moest al weer weg. De kennismaking is maar zeer vluchtig geweest. Paulus is zelf het meest aan 't woord geweest. En nu schrijft deze man na enkele maanden maar rustigweg: Immers, dat gij, door God geliefde broeders, verkoren zijt, weten wij ... Wonderlijk ... oppervlakkig toch. In sommiger stijl van tegenwoordig zou het luiden: "en mocht ge u nog eens komen te bekeren en gearresteerd te worden, maar zo gemakkelijk zal het niet gaan, mensen!" Oppervlakkig?

¹ Dat Paulus het zo zegt, is te verklaren uit de twijfel der Thessalonicensen. Hij wil ze direkt een hart onder de riem steken.

Nee, in het geheel niet oppervlakkig. Paulus had wel zeer goede gronden voor deze krasse bewering, zoals hij ook meedeelt in het volgende vers, ingeleid door "want". Want...

Wat was er in Thessalonica gebeurd? Hadden er zielschokkende dingen plaats gegrepen? Waren er hemelse stemmen gehoord? Was er sprake van wonderlijke bekeringen geweest? Niets van dat alles.

Met geen woord wordt daar melding van gemaakt. Paulus grondt zijn wetenschap op heel iets anders: "Omdat onze evangelieprediking niet slechts in woorden tot u gekomen is, maar ook in kracht..." "De verkiezing van God", zo verklaart Calvijn bij deze plaats, "op zichzelf een verborgen zaak, wordt uit haar kenmerken openbaar".

En dat kenmerk nu ziet Paulus niet in bijzondere dingen, maar, hoogst eenvoudig, *in de wijze waarop zij onder het evangelie verkeerd hebben*, of wilt ge, *in de uitwerking die het Woord op hen gehad heeft*.

Zijn evangelie was *niet alleen in woorden* geweest. Ze hadden de prediking niet als een vloedgolf van woorden en nog eens woorden over zich heen laten gaan. Ze hadden het evangelie niet voor kennisgeving aangenomen, om daarna over te gaan tot de orde van de dag, de een tot z'n akker, de tweede tot z'n koopmanschap. Integendeel.

De prediking heeft hen tot in de ziel geroerd en gegrepen.

En dan niet zo, dat ze er een ogenblik stil onderwerden, om na langere of kortere tijd toch weer "alles bij het oude" te laten.

Nee, het evangelie is gekomen "in kracht".

Ze lieten het niet bij het oude.

Ze hebben zich, zoals Paulus even later zegt, van de afgoden bekeerd, om de levende en waarachtige God te *dienen*.

Zo kunt u uw *verkiezing* dan *weten* aan de *invloed*, die de prediking van het evangelie op u heeft.

Meer is niet nodig.

Maar met minder kunt u ook niet toe.

Als u hoort, dat het in uw kerk nu niet precies alles in orde is, zijn het dan ook alleen maar woorden, die u met mindere of meerdere ergernis of kritiek aanhoort?

Als u hoort, dat u niet God kunt liefhebben en tegelijk uw broeder haten, zijn dat dan ook alleen

woorden?

Of is het een *kracht*?

Een kracht die u neervelt, en op de knieën brengt, met een: o, God, wees mij, mijn gezin, mijn kerk genadig!

Een kracht, die u daarna ook opricht, die u het zwaard in de vuist geeft om te strijden en de troffel om te bouwen en te reformeren.

Een kracht, die u doet afkeren van de afgoden en de zonde, om de levende God te dienen.

Men hoort zoveel woorden. Grote woorden, holle woorden, vrome woorden. Maar men merkt zo weinig kracht. Wij willen in ruimhartigheid voor Paulus niet onderdoen, en zodra wij er ook maar het minste van bespeuren, dat het evangelie onder u niet alleen in woorden geweest

is, maar ook in kracht, roepen wij met innige blijdschap u allen zonder onderscheid toe: "Immers, dat gij, door God geliefde broeders, verkoren zijt, weten wij ..." Wij *weten* het!

Daar hebben we in onze slappe, geesteloze dagen wel behoefte aan.

Geen klagende, maar zingende christenen zijn dringend nodig, die hun verkiezing weten. Dat geeft vastheid in handel en wandel.

Dan zal 't gejuich ten hemel dringen,

Dan zullen wij Gods eer

Bij opgestoken vaandels zingen.

En onder en in dat zingen Zijn Zoon uit de hemelen verwachten, opdat, wanneer Hij komt, Hij geloof vinde op de aarde.

IV: UITZENDSTATION THESSALONICA

Want uit uw midden heeft het oord des Heren weerklonken, niet alleen in Macedonië en in Acháje, aar allerwegen is uw geloof, dat ich op God richt, bekend geworden, zodat wij daarvan niets behoeven te zeggen.

1 Thess. 1:8.

Wilt u zich dat eens even goed voorstellen? Het zal een paar maanden, op z'n allerhoogst een half jaar geleden zijn, dat de Thessalonicensen voor het eerst met het evangelie in aanraking gekomen zijn.¹ En nu kan Paulus al schrijven: Uit uw midden heeft het Woord des Heren weerklonken, niet alleen in Macedonië en Achaje, maar allerwegen ...

Met dat "allerwegen" kan de apostel slechts bedoelen Klein-Azië, zodat we hier staan voor het schier ongelooflijke feit, dat een groepje pas uit het heidendom bekeerde mensen binnen de tijd van enkele maanden het Woord des Heren uitgedragen heeft over heel Azië en Griekenland. Het "heeft weerklonken" zou heel goed vertaald kunnen worden door "is omgeroepen", zodat, als het geen absurd anachronisme ware, men haast zou gaan denken aan een christelijke omroepvereniging in Thessalonica met een "eigen zender"; want het is haast onbegrijpelijk, hoe anders het Woord des Heren in zo'n korte tijd vanuit Thessalonica over de halve toenmaals bewoonde wereld kon "weerklinken". Deze uitermate snelle verbreiding zal wel als volgt te verklaren zijn: Thessalonica was een handelsstad van betekenis, liggende op een knooppunt van verkeerswegen. Voor goede verkeerswegen hadden de bestuurders van het romeinse rijk — waartoe ook Thessalonica behoorde — toen reeds een open oog. Er bestond dan ook een zeer druk en levendig handelsverkeer van stad tot stad.

Nu, wat is meer natuurlijk, dan dat de christen-zakenmensen van Thessalonica, precies zoals ze dat gewoon waren, op reis gingen, maar nu rijker beladen dan vroeger: hun koopwaar, plus de schat van het evangelie. Van de heerlijke verandering in hun leven konden ze niet zwijgen. Van Gods genade móésten ze wel spreken, ook tegenover hun zakenvrienden. Ze hielden het niet voor zich, met de opmerking: zaken zijn zaken, nee, het Woord Gods "weerklonk", als een bazuinstoot, door de kantoren, over de markten, op de schepen, zo niet door hun woorden dan wel door hun daden, en ze wilden niets liever, dan dat andere mensen even gelukkig werden als zij.² Groot was natuurlijk de vreugde, als ze een broeder of zuster in het geloof ontmoetten, bijvoorbeeld uit Philippi of een der Kleinaziatische kerken. En zo is het geschied, dat alle kerken in Griekenland en Klein-Azië in een ommezien wisten, wat grote dingen de Here in Thessalonica gedaan had; en toen er afgevaardigden der onderscheiden kerken bij Paulus kwamen te Corinthe,³ behoefde Paulus met geen woord te spreken over het grote nieuws, "want zelf verhalen zij van ons, hoe wij bij u ontvangen zijn en hoe gij u van de afgoden tot God bekeerd hebt".

¹ Hoewel Calvin voor een vroegere, en enkele nieuweren, bv. Hadorn, voor een latere datering pleiten, wordt op goede gronden vrij algemeen aangenomen, dat Paulus deze brief geschreven heeft, toen hij, uit Thessalonica verdreven, over Berea en Athene te Corinthe een rustpunt gevonden had voor het hol van zijn voet. Uit de hele brief blijkt, dat de gebeurtenissen te Thessalonica zich nog maar kort geleden hebben afgespeeld.

² Aan een stelselmatige zending moet o.i. bij dit "weerklonken" niet gedacht worden, zoals bv. Wohlenberg onderstelt.

³ Zó alleen kon Paulus er van horen. Het kerkverband is dus al heel oud.

Dit is wel een prachtig getuigenis voor de Thessalonicensen, die getoond hadden zo goed het woord van Jezus begrepen te hebben: gij zult mijn getuigen zijn. Al hadden zij dan niet de beschikking over een eigen draadloze omroep, ze hebben toch de middelen wel gevonden, het Woord des Heren te doen omroepen.

Wij schamen ons heel erg, als we naar deze jonge gemeente zien.

Er zijn oude gevestigde gemeenten en oude bevestigde christenen, van wie het Woord des Heren nog nooit weerklonken heeft. 't Is waar, men kan een luidende schel zijn zonder enige waarde, als de liefde ontbreekt, en dat is een schrikkelijk oordeel, maar helemaal geen geluid te geven is toch ook wel erg.

We plegen ons te beroemen op de uitgebreidheid onzer christelijke aktie, en terecht. Uit ons midden heeft het Woord des Heren weerklonken in oost en west door de arbeid der zending, op straten en pleinen door de evangelisatie, door de ether via onze eigen omroep. Dit is alles prachtig en dwingt respekt af. Maar, er kan in al dat weerklinken toch nog iets zitten van luidende schellen, zolang er bijvoorbeeld alleen een uitzendstation is te Hilversum en niet in onze huizen.

Ieder christelijk huis en elke gemeente moet een uitzendstation zijn, en ieder christen een omroeper. Wij werken nog veel te veel met ontvangers, al maar ontvangen en nog eens ontvangen, zonder te zenden.

Laat u het Woord des Heren weerklinken op de fabriek?

Laat u het Woord des Heren weerklinken in de kazerne?

Laat u het Woord des Heren weerklinken op de beurs?

Weerklinken!

Van het griekse woord dat hier gebezigd wordt, is het nederlandse "echo" afkomstig, en de apostel komt hier dus eigenlijk verklaren, dat in de woorden, maar vooral in de daden dezer bekeerde heidenen, de echo van de hemel te beluisteren viel.⁴ Dit is schoon gezegd. De zonde heeft ons leven tot een snerpemde wanklank gemaakt, maar de genade maakt er weer een klankbodem van om de zuivere tonen van "het Woord Gods" op te vangen en door te geven: een echo van de hemel. En waar de hemel-muziek is, wordt ook het leven van Gods begenadigde kinderen op muziek gezet, zij het ook, dat de tonen nog maar zwak doorkomen, zoals de echo slechts een verdunning is van de oorspronkelijke stem. Dit is dezelfde gedachte, die de catechismus zo schoon aanduidt met het: de eeuwige sabbat in dit leven *aanvangen*.⁵

Iemand is misschien geneigd op te merken dat de valse tonen, die er doorgaans uit eigen en anderer leven opklinken, al bitter weinig doen denken aan hemelse echo's. En deze opmerking is juist.

De ruzietoon die er hangt in vele gezinnen, de hatelijkheden die we elkaar toeslingeren, de fatsoenlijke en onfatsoenlijke bedriegerijen waarmee we elkaar benadelen, en honderd andere dingen meer... ach, dat is toch wel wat anders dan hemelmuziek! Déze vraag roept daarom om beantwoording: hoe komt het toch, dat al wat liefelijk is en wel luidt, zo weinig resoneert in het leven der christenheid? Nu, dit antwoord is niet moeilijk te geven. Als u gaat staan op een van de vele polderwegen, waaraan ons goede vaderland zo rijk is, waar u om u heen weilanden ziet en nog eens weilanden, zo ver uw oog reikt, en u zet dan uw hand aan de

⁴ Dat Paulus hier voornamelijk de daden op het oog heeft, blijkt duidelijk uit het verband met vers 9, waar van de bekering tot en het dienen van de levende God sprake is.

⁵ Heidelbergse Catechismus, antwoord 103.

mond, dan zal de echo van uw stem tot u niet terugkeren, ook al beschikt u over het krachtigste tenorgeluid.

Echo is er op de hoge bergen en in de diepe gewelven.

Ziedaar de oplossing.

Wij blijven te veel in de vlakke en vergeten af te dalen in de diepte en op te stijgen naar de hoogte van Gods heilige bergen.

Uit de hemelen verwachten wij de Zoon des mensen.

De bergen zullen alsdan vrede dragen en de heuvelen heilig recht. Voor de echo is dan geen plaats meer, omdat de eeuwige werkelijkheid van de nieuwe hemelen en de nieuwe aarde dan ingegaan is. Paulus en Silvanus en Timotheüs en alle dienaren des Woords hebben dan niet meer van node iets te spreken... hun gebrekkige preken worden dan opzij gezet en hun bazuinen opgeborgen: want, gijzelf verkondigt de eer van Hem, Die is en Die was en Die komen zal en Die leeft tot in alle eeuwigheid!

V: ALS EEN MOEDER EN EEN VADER

(EERSTE APOLOGIE)

Maar wij gedroegen ons in uw midden vriendelijk, zoals een moeder haar eigen kinderen koestert. Gij weet trouwens, hoe wij, als een vader zijn eigen kinderen, u hoofd voor hoofd vermaanden, aanmoedigden.

1 Thess. 2:7, 11

Nadat Paulus in hoofdstuk 1 gezegd heeft, wat hij van de Thessalonicensen weet,¹ waarvoor hij God zonder ophouden dankt, brengt hij hun in hoofdstuk 2 in herinnering, wat zij van hem weten, ingeleid door het "want zelf weet gij, broeders, dat ons komen bij u niet zonder vrucht is geweest".² Tot in de fijnste bijzonderheden roept hij in hun geheugen terug, hoe zijn verkeer onder hen geweest is, zodat wij onwillekeurig vragen of de apostel nu niet al te veel over zichzelf gaat praten. En als we hem dan verder horen roemen, dat hij nooit met "pluimstrijkende woorden" (Statenvertaling) heeft omgegaan,³ vriendelijk geweest is in hun midden,⁴ nacht en dag gewerkt heeft, om maar niemand lastig te vallen,⁵ hierbij rechtvaardig en onberispelijk was in zijn wandel,⁶ dan zijn we toch geneigd hem de wijze spreuk voor te houden: "Een ander roeme u, en niet uw eigen mond".⁷

Maar omdat wij Paulus kennen als een man, die maar één roemzucht kende, namelijk te roemen in de Here, en maar één hartstocht: het kruis van Jezus Christus, waarvoor hij zelf wilde óndergaan, onderdrukken wij aanstonds weer die neiging en overleggen: daar moet iets anders achter schuilen, als Paulus het hier zo druk over zichzelf heeft. Nu, daar school ook inderdaad iets achter. Als de apostel gedwongen wordt hier het juiste licht over zijn handel en wandel in Thessalonica te laten vallen, dan *noemt* hij zichzelf wel, maar dan *bedoelt* hij zichzelf niet. De kwestie zat namelijk zó, dat de tegenstanders van het evangelie, Joden en heidenen, na Paulus' vertrek op alle manieren trachtten af te breken, wat hij met veel moeite had opgebouwd. Eén van hun wapenen was de laster. Zij trachtten de apostel voor te stellen als een handige bedrieger, in de trant van zovele rondreizende "tovenaars", die de goegemeente in extase brachten en met allerlei "pluimstrijkende woorden" omgingen, om de mensen maar geld uit de zak te kloppen. Zo'n verschijning als Paulus was in die dagen dus helemaal niet ongewoon. Geestelijke kwakzalvers en nietsdoeners, die zichzelf "filosofen" noemden, liepen er bij tientallen langs de weg, om door hun kunsten, mooie praatjes en aanprijzing van hun stelsels, aan de kost te komen. Bedriegers in optima forma, en als ze hun mond opendeden, en allerlei moois voorspiegelden, en zogenaamd je heil bedoelden, moest je maar goed op je beurs passen, want daar was het eigenlijk om te doen. Nu voelt u wel, waarom Paulus zo breed over zichzelf uitmeet.

Stond hij werkelijk op één lijn met die rondreizende kermispekulanten, dan was z'n evangelie daarmee terstond gediskwalificeerd. Was de stichter der gemeente een bedrieger en

¹ 1 Thess. 1:4

² 1 Thess. 2:1

³ 1 Thess. 2:5

⁴ 2:7

⁵ 2:9

⁶ 2:10

⁷ Spreuken 27:2

huichelaar, dan was het hele geloof der Thessalonicensen een illusie. Met de bringer van het evangelie stond en viel het evangelie zelf. Daarom moet Paulus zich tegen deze verdachtmaking verdedigen, maar deze zelfverdediging is niet anders dan een pleidooi voor het evangelie, waarvan hij de drager was. Onder de vele verdachtmakingen was die van het "baatzuchtig voorwendsel"⁸ of, zoals beter gelezen kan worden: "bedekte hebzucht", wel de venijnigste. U kunt zich indenken, hoe fel dit lasterwapen wonden kon, wanneer u zich verplaatst in zo'n huisgezin te Thessalonica, waar de vrouw⁹ tot het geloof gekomen was, en u indetkt, welke wending het gesprek genomen moet hebben, als zij "alwéér over het geloof" begon.¹⁰ Och, zei de man dan, jullie vrouwen laat je toch altijd direkt beetnemen en je hart is direkt bewogen, maar 't is om je goeie geld te doen, vrouwtje, geloof me! Weet je dan niet, dat ze uit Philippi tot tweemaal toe geld voor hem gestuurd hebben?¹¹ En nu is hij er vandoor gegaan met een volle buidel en laat jullie in de steek.¹² Dat de arme vrouwtjes deze "doorslaande argumenten" niet direkt weerleggen konden, en wel eens verlegen stonden, verbaast ons niet. Intussen blijkt hier ook al weer dat de verwijten, als zouden alle christenen huichelaars zijn en de kerk de gewillige dienaar van het kapitaal, reeds zéér, zéér oud zijn.

Paulus' weerlegging tegen deze vuige lastering is afdoende: zijn "leven" is één grote weerspreking geweest van wat hem ten laste werd gelegd. Diametraal stond zijn optreden tegenover dat der "stelsel"-kooplui en alle hebzucht is hem vreemd geweest. Dit zijn maar geen praatjes: tot zesmaal toe kan hij het geheugen der Thessalonicensen als getuige in het geding oproepen.¹³ Gij weet zelf — zo begint hij al aanstonds zijn apologie — dat wij niet met lege handen tot u gekomen zijn.¹⁴ Wij kwamen de hand niet ophouden om geld te vragen (zoals die "bedelmonniken"), maar wij kwamen *geven*. Onze handen waren gevuld met de "onuitsprekelijke gave" van het "evangelie Gods". Voor het natuurlijk oog kwam hij wel met lege handen. Van alles beroofd en berooid, de littekens van de gevangenisstokken uit Philippi's kerker nog dragend aan handen en voeten, zo kwamen ze als arme schooiers in Thessalonica aan. Maar desniettemin, hoewel ze pas het gevaar ontsnapt zijn, en haast met zekerheid kunnen uitrekenen, dat ook in Thessalonica het brengen van de blijde boodschap hun de vrijheid, wellicht het leven zal kosten, zijn die gehavende mensen toch maar weer direkt gaan preken het grote, rijke evangelie: "ondanks de mishandeling en de smaad, die wij, zoals gij weet, te Philippi tevoren ondergaan hadden, hebben wij u, in onze God vrijmoedig, onder zware strijd het evangelie Gods gebracht". Nu, zo doet men niet, als men geen gezant van Christus is, en als er geen hoger drang werkt dan "de boterham". Op buitengewoon tere en fijne wijze weerlegt Paulus dan de beschuldiging van "hebzucht" en eerzucht. Hoewel hij als apostel van Christus autoritair had kunnen optreden,¹⁵ heeft hij er geen ogenblik over gedacht, hen *vanuit de hoogte* te behandelen, maar "wij gedroegen ons in uw midden vriendelijk, zoals een moeder haar eigen kinderen koestert". Als een moeder is Paulus voor hen geweest. En een moeder die zichzelf zoekt te bevoordelen ten koste van haar kindje, dat is toch wel de ongerijmdheid in het kwadraat. Tussen moeder-zijn en zelfzucht gaapt de diepst denkbare kloof. Zover het oosten is van het westen, is egoïsme van moederliefde verwijderd. Wie "moeder" zegt, zegt zelfofferande.¹⁶ Hoever moederliefde van

⁸ 1 Thess. 2:5

⁹ Handelingen 17:4

¹⁰ Hun geloof was immers bekend geworden! We stellen ons tenminste niet voor, dat men er nooit "woorden" over had, want dat is gewoonlijk een bewijs, dat het geloof een quantité négligeable is.

¹¹ Philipp. 4:16

¹² Op dit verwijt antwoordt Paulus vanaf vers 17.

¹³ 2:1, 2, 5, 9, 10, 11

¹⁴ Zo is de juistere vertaling van 2:1: niet .zonder vrucht'.

¹⁵ 1 Thess. 2:6

¹⁶ Vergelijk vers 8, waar Paulus het beeld van de moeder blijkbaar verder uitwerkt.

het zoeken van zichzelf afstaat, zegt dat overbekende gedichtje van die ontaarde zoon, die zijn moeder het hart uitsnijdt... en als hij er mee wegloopt en valt, begint het weggerolde hart te spreken: ach jongen, heb je je zeer gedaan? Als een moeder. Maar ook als een vader.

Moederliefde alleen kan eenzijdig worden, en tot zwakke toegeeflijkheid leiden. Daarom voegt de apostel er enkele verzen later aan toe, dat die eenzijdigheid hem vreemd bleef: ook als een vader zijn kinderen heeft hij hen vermaand en aangemoedigd.¹⁷

Ziedaar Paulus' apologie.

Op de scherp-geformuleerde aanklacht: hij is met al z'n mooie woorden een bedrieger, heeft de apostel slechts dit simpele antwoord: Ik had u lief, en was onder u als een moeder en een vader.

Is dit niet prachtig?

Paulus was geleerd genoeg om in een breed betoog een "apologie van het christendom" te leveren, maar hij volgt een uitnemender weg: het bewijs van de waarachtigheid van het evangelie is... mijn leven; een leven, waarin de glans van het goud doofde voor de glans van God: waaruit de hebzucht wegtrok als een morgennevel en plaats maakte voor de liefde. Mij dunkt, dit is de beste apologie van het "christendom".

Aan zulke apologeten hebben wij behoefte. Christelijke volksuniversiteiten, professoren die de apologie in hun leervakken opnemen, prachtig, prachtig!

Maar de wereld luistert nu eenmaal niet meer naar betogen en preken; ze heeft daarentegen een scherp oor voor de prediking, uitgaande van de levenswandel der christenen. Stopt men zijn oren toe voor de "wet en de getuigenis", men heeft nog wel oog voor onze wandel, hun tot een getuigenis.¹⁸

Is onze wandel wel zo'n getuigenis? De filosofen, tovenaars en waarzeggers van Paulus' dagen zijn het beeld dezer wereld. Ze laat zich door hebzucht leiden, met welke mooie woorden men dit egoïsme ook tracht te verbloemen. Goud en haat zijn in de grond de stuwende machten, die de mens buiten Christus voortjagen. En even ver als Paulus stond van deze tovenaars, sta de christen van de wereld af.

Het *bewijs* van uw christendom is, dat God het goud, en de liefde de hebzucht verving. En dat alle verhoudingen zijn doordrongen van de liefde, en tot *gezinsverhoudingen* geheiligd.

Dit alles klemmt te meer, nu wij de Zoon uit de hemelen verwachten.

Hoe meer die tijd nadert, des te meer zal de liefde van velen verkouden en zullen egoïsme, hebzucht en liefdeloosheid toenemen.

Een koude stroom van zelfzucht verkilt de wereld en de klassetegenstellingen worden al scherper. Niets is gemakkelijker, dan met deze algemene stroming mee te gaan, maar ook niets moeilijker, dan tegen de stroom op te roeien.

De Kerk van Christus zie toe!

Zij kan door haar levenswandel zoveel bederven en heeft al zoveel bedorven.

Weet u wel, hoeveel zielen op de drempel van Gods koninkrijk zijn teruggekeerd, omdat ze ook daar de kille luchtstroom van de liefdeloosheid voelden?

Zij zullen zich daarmee niet kunnen verontschuldigen.

¹⁷ In vers 17 komt Paulus nog eens op dit beeld terug; hij verklaart daar namelijk, dat hij van de Thess. is **beroofd**, waarbij gedacht moet worden aan een moeder, die van kinderen is beroofd.

¹⁸ Markus 1:44

Maar u ook niet: hun bloed wordt van uw handen geëist!

De Kerk van Christus zie toe!

Want naast de *zelfzucht* speelt de *hebzucht* een nog véél te belangrijke rol.

Ik weet niet, of er in de kerk niet veel "tovenaars" zijn binnengedrongen, die de kunst verstaan, achter een vroom masker een hebzuchtig hart te verbergen, en die elke dag de goocheltoer trachten te verrichten om mammon en Christus met elkaar te verzoenen.

In het avondmaalsformulier wordt ook van zulke "tovenaars" gesproken.

Misschien hebt u wel eens gedacht, dat dit verouderd was, maar nu zult u die "tovenaars" toch wel willen laten staan. Ze zijn er heus vandaag nog!

Maar wij betuigen hun in de naam van Jezus Christus, dat zolang zij in zulke zonden blijven, zij geen deel in het rijk van Christus hebben.

VI: NACHT EN DAG WERKENDE

(TWEEDE APOLOGIE)

Want gij herinnert u, broeders, onze moeite en inspanning. Terwijl wij nacht en dag werkten, om niemand uwer lastig te vallen, hebben wij u het evangelie van God gepredikt.

1 Thess. 2:9

Arbeidsschuwheid is een woord, dat in Paulus' woordenboek niet voorkwam. Domineesmaandagen hield hij er niet op na. Van vermoeidheid of overspanning schijnt deze wondere man nooit geweten te hebben, en dat hij vakantie nam lezen we nergens. Wie het werkzame leven van deze apostel nagaat, moet gedurig de handen van verbazing ineenslaan en zeggen: Wat een man! Alleen reeds zijn verblijf van drie weken te Thessalonica legt een getuigenis af van z'n enorme werkkraft. Paulus zelf zegt ervan, dat hij daar dag en nacht gewerkt heeft. Dat is maar geen figuurlijke spreekwijze, maar moet in de meest letterlijke zin genomen worden. Paulus had nooit kunnen doen, wat hij in Thessalonica gedaan heeft, als hij er zijn nachtrust niet voor opgeofferd had.

Allereerst heeft Paulus in Thessalonica gepreekt. Hij heeft zich geen tijd gegund om eerst op adem te komen. Hij had toch wel heel wat ondervonden in Philippi, en een vermoeiende reis te voet achter de rug. Maar met de littekens nog aan zijn handen en het stof aan zijn voeten heeft hij direkt het werk aangevat.¹

Breed heeft Paulus zijn taak als prediker in Thessalonica opgevat. Hij heeft maar niet nu en dan een eenvoudig evangelisatietoespraakje gehouden, maar zag kans een eerbiedwaardige rij van onderwerpen te behandelen, niet alleen zulke, die de centrale heilswaarheden bevatten, maar ook die meer aan de omtrek lagen.² En aangezien Paulus wel niet naar oefenaarsmethode alles in één of twee preken zal hebben opgehoopt, is het allerwaarschijnlijkst, dat hij buiten de drie sabbatten ook in de week gepreekt heeft. Dit natuurlijk niet zonder ernstige voorbereiding, zodat alleen z'n prediking reeds een groot deel van zijn tijd in beslag nam. Voorts heeft Paulus *huisbezoek* gedaan. U kunt dat lezen in vers 11 van hoofdstuk 2:

"Gij weet trouwens, hoe wij, als een vader zijn eigen kinderen, u *hoofd voor hoofd* vermaanden, aanmoedigden", waarbij Calvijn mooi opmerkt: "Hij zegt niet alleen, dat hij voor het ganse lichaam der gemeente zodanig geweest is, maar ook voor een iegelijk. Want het is niet genoeg, dat een herder in de predikstoel ze allen in het gemeen leert, tenzij hij ook bijzondere leer daarbij voege, naardat de nood eist of de gelegenheid meebrengt... Want de leer, die in het gemeen gegeven wordt, verkoudt somtijds, en sommigen kunnen niet gebeterd noch geheeld worden, dan door bijzonder medicijn". Hij heeft dus zijn schaapjes maar niet laten dwalen. Aan de bijzondere zielszorg besteedde hij alle aandacht.

Hij zocht de mensen in huis op, en dezen behoeften niet te klagen, dat zij "de dominee" nooit zagen. *Herder* en leraar was de apostel.

Prediking en huisbezoek... het aantal uren krimpt dus al meer in.

¹ 1 Thess. 2:2

² Over de elementaire zendingsprediking van Paulus in Thessalonica zie men Van Leeuwen a.w.

Vergeet echter ook de uren niet, die Paulus voor het gebed afzonderde. Ach, ik geloof, dat de meesten onzer tegenwoordig beter deden te spreken van "gebedsminuten" dan van "gebedsuren". Wij hebben in onze gejaagde tijd geen tijd meer om te bidden. Ik ben er echter zeker van dat Paulus, die het toch werkelijk druk genoeg had, uren met God heeft doorgebracht. Zo is trouwens alleen z'n enorme werkkraft en de geweldige uitbreiding van het evangelie te verklaren.

Uren met God — immers dagelijks overviel hem de zorg voor al de gemeenten, en hij was gewoon, alle kerken één voor één, en alle leden met name te gedenken in zijn gebeden.³ En daar bidden nu eenmaal geen ontspanning, maar inspanning, worsteling is, moet ge dit ook rangschikken onder het "nacht en dag werken".

Paulus, herder, leraar, bidder, hoe hebt ge uw kracht verteerd in de dienst van uw God! Maar dat is nog niet alles.

De enkele uren die Paulus nog restten, heeft hij besteed, om met handenarbeid zijn eigen brood te verdienen. Hoewel hij bevoegdheid had van het evangelie te leven, gaf hij er de voorkeur aan, zelf in zijn onderhoud te voorzien. En zo kon men tot laat in de nacht deze zwoeger met z'n gestriemde handen nog bezig zien in z'n werkplaats om een schamel stuk brood te verdienen.

Door deze handenarbeid heeft Paulus ongetwijfeld baanbrekend gewerkt in de griekse wereld. Algemeen werd handenarbeid geminacht. Dat was iets voor slaven! En nu komt daar opééns die Paulus met zijn evangelie en een daad. Beter dan door keurige theorieën over de zegen van de arbeid, heeft hij zo door z'n voorbeeld de arbeid geadeld. En met het oog hierop hebben onze vaders ook durven spreken van de geringste arbeid als van een "goddelijk beroep". Het evangelie is geen bleke schim, noch een wissel op de eeuwigheid, maar dringt door in de allergewoonste werkelijkheid, geeft kleur aan het alledaagse en doet het water blozen tot fonkelende wijn.

Maar tegelijk heeft Paulus hiermee op de meest welsprekende wijze weerlegd het verwijt, dat hij bij het gilde der filosofen behoorde, die op de zakken der mensen leefden en liever lui dan moe waren. En zo zien we, dat op de eerste apologie, waar hij tegenover het verwijt van hebzucht zijn belangeloze liefde naar voren schoof, de tweede volgt: zijn trouwe arbeid.

Er is inderdaad geen betere "apologie van het christendom" dan trouw.

Men kent de ware christen aan zijn trouw, precies op dezelfde wijze als Paulus zich daarin onderscheidde van de "bedriegers".

Wie graag van "kenmerken" hoort, om de ware van de huichelachtige christen te onderscheiden, zette boven aan de lijst: trouw.

Trouw allereerst in de arbeid voor het koninkrijk Gods.

Ik denk daarbij niet in de allereerste plaats aan "trouw naar de kerk gaan". Want hoe prijzenswaard dat op zichzelf ook is, hier wordt het mooie woord trouw al te dikwijls gebruikt voor een afschuwelijke zaak: sleur.

Maar ik denk wel aan de reusachtige arbeid, die er te verrichten valt voor het koninkrijk Gods. Hier worden arbeiders gevraagd.

Hier is geen gevaar, dat te veel handen zich zullen uitstrekken naar de arbeid, en werkloosheid dreigt. Hier zijn dag- en nachtploegen nodig. Maar dan alstublieft geen mensen, die veel op touw zetten, maar niets doorzetten.

³ 1 Thess. 1:2; 2 Cor. 11:28

God vraagt trouwe arbeiders, en die trouw manifesteert zich meer in het kleine dan in het grote. Ik geloof dat iemand, die elke zaterdagavond trouw zijn evangelisatielektuur verspreidt, meer in tel is bij Gods trouwe engelen, dan een dominee, die de mensen verbaast door schitterende lezingen en zijn eigen schapen vergeet.

Laten zij, die zich overal aan onttrekken, die "beslist geen tijd hebben", nu toch eens kijken naar Paulus, die verklaren kon, dat hij dag en nacht werkte.

Doch ook aan de trouw in de heel gewone dagelijkse arbeid wordt de christen gekend. Zoekt h er allereerst, en niet in allerlei andere buitengewone dingen, het kenmerk van uw waarachtige bekering.

Dit is geen oppervlakkig of ongeestelijk, maar een diep geestelijk standpunt. Herinnert u slechts wat het "troostboek", de catechismus, daarvan zegt. Wij moeten, zo onderwijst ons dit schone en nuchtere leerboek, goede werken doen, o.a. opdat elk bij zichzelf van het geloof uit de vruchten verzekerd zij.⁴

Deze goede werken of de vruchten van het geloof worden dan nader in het "stuk der dankbaarheid" aangewezen in de betrachting van het gebod en de beoefening van het gebed.

En is het nu niet allermerkwaardigst, dat als geloofsvrucht in het leven der dankbaarheid tot tweemaal toe de *trouwe arbeid* wordt aangeprezen? Eerst bij het gebod: daarenboven, dat ik *trouwelijk arbeide*, opdat ik de nooddriftige helpen moge.⁵ Dan bij het gebed: opdat alzo een iegelijk zijn ambt en *beroep* zo gewillig en *getrouw* moge bedienen en uitvoeren, als de engelen in de hemel doen.⁶

Trouwe arbeid is de apologie van de christen. Daaraan wordt hij in elke levensverhouding direkt onderkend.

Ook "in de wereld" blinkt nog de trouw, en menig wereldling maakt de christen hierin beschaamd.

Daar wordt echter de trouw in de diepste grond betoond terwille van de "spijs die vergaat".

Trouw om des mensen wil, en die zich conformeert aan de mensen.

Maar christentrouw, die geloofsvrucht is, is om Gods wil, en een zich conformeren aan de engelen.

Het kan u niet ontgaan zijn, hoeveel figuren in de Schrift uit hun getrouwe dagelijkse arbeid tot hoger dingen geroepen zijn.

Gideon wordt van de runderen tot richter geroepen, Eliza tot profeet en David van de schapen tot koning. De herders, die de nachtwacht houden bij de kudde, worden naar de kribbe geroepen en als de wijzen niet getrouw hun beroep hadden uitgeoefend om de sterrenhemel af te zoeken, zouden ze nooit de Christus hebben ontmoet. Mensen, die hun netten vermaken, krijgen een apostelkroon. Trouw zij daarom uw wachtwoord, opdat gij een licht op de kandelaar en het zout der aarde moogt zijn.

Trouw bovenal, de tijd uitkopende, dewijl de dagen boos zijn, de dagen die vooraf gaan aan de verschijning van de Mensenzoon, die wij uit de hemelen verwachten.

Trouw onder Zijn alziend oog, want ook in het eindoordeel zal de getrouwheid een

⁴ Heidelbergse Catechismus, Zondag 32, antwoord 86.

⁵ Heidelbergse Catechismus, Zondag 42, antwoord 111.

⁶ Heidelbergse Catechismus, Zondag 49, antwoord 124.

gewichtige rol spelen: over weinig zijt gij *getrouw* geweest, over veel zal Ik u zetten, gaat in, in de vreugde uws Heren.

Ik herinner er aan, dat Paulus deze nuchtere dingen gezegd heeft in een brief, die geschreven is *in de schemering van Christus' wederkomst*, en die boordevol is van toekomstverwachting. Dat is wachten...!

VII: HET WERKENDE WOORD

(DERDE APOLOGIE)

En hierom danken ook wij God onophoudelijk, dat gij, toen gij het gepredikte woord Gods van ons hebt ontvangen, het hebt aangenomen niet als een woord van mensen, maar, wat het inderdaad is, als een woord van God, dat ook werkzaam is in u, die gelooft.

1 Thess. 2:13

Zo heeft Paulus dan in de eerste 12 verzen van hoofdstuk 2 op overtuigende wijze in het licht gesteld, dat hij geen huurling was, die geen zorg heeft voor de schapen. "De dief komt niet", zei Jezus,¹ "dan om te stelen en te slachten en te verdelgen", en daar leken de heidense "wijsgeren" uit Paulus' dagen veel op, maar de apostel vertoonde het beeld van de goede herder, die zijn leven stelt voor de schapen: "Zo waren wij, in onze grote genegenheid voor u, bereid u niet alleen het evangelie Gods, maar ook ons eigen leven mee te delen, daarom, dat gij ons lief geworden waart."² In deze liefdesverhouding is ook na zijn vertrek geen enkele wijziging gekomen,³ zoals Paulus vanaf vers 17 aantoonde: hij zou wel gaarne teruggekomen zijn, ware het niet, dat de satan het hem had verhinderd. De tussenliggende verzen 13—17 vormen nu weer een intermezzo, waarin Paulus niet spreekt over zijn eigen verhouding tot de gemeente. Wat echter geenszins zeggen wil, dat deze woorden uit het kader vallen, of in dit verband niet zouden thuishoren, Ze behoren ook bij de grote verdedigingsrede van Paulus; met dit verschil dat de apostel nu een ander wapen haalt uit zijn goed voorziene arsenaal.

De grote strijdvrage in Thessalonica was: is het evangelie, dat Paulus hier gebracht heeft, Gods Woord, of een mensenwoord? De tegenstanders verklaarden onomwonden: een mensenwoord. Het gaat in niets boven de praktijk der heidense dwaalleraars uit.

Nu herinnert Paulus zijn lezers eraan, dat hun waardering van zijn prediking, toen ze die voor het eerst uit zijn mond hoorden, wel wat hoger was: ze hebben het aangenomen, juist *niet* als der mensen woord, maar als Gods Woord. Ze hebben er terstond het profetische: "Zo zegt de Here" in gehoord. Ze moeten zich dus maar niet van de wijs laten brengen, nu anderen trachten die prediking naar beneden te halen en waardeloos te maken. Het doorslaand bewijs voor de *goddelijkheid* van dit door Paulus verkondigde woord volgt dan in het slot: "dat ook *werkzaam* is in u, die gelooft".

Gods Woord *werkt*... zo is het inderdaad. Hierdoor staat het in lijnrechte tegenstelling met het *mensenwoord*, dat nietiger is dan de ijdelheid zelve, en het "testimonium paupertatis"⁴ aan het voorhoofd draagt. Laat het woord der Baaispriesters in steeds luider geroep van Karmels top ten hemel dringen, het is niet bij machte vuur uit de hemel af te doen dalen. Laat Rachels kermen in verre omtrek over Juda's heuvelen gehoord worden en dringen door merg en been, — haar kinderen krijgt ze er niet mee terug.

Maar de stem des Heren is met macht. Zijn Woord keert niet ledig weer. Zijn Woord dóet wat; het *werkt*; het is vol *energie*, zoals Paulus hier eigenlijk schrijft. Het is vol bruisende

¹ Joh. 10:10

² 1 Thess. 2:8.

³ Wat hem wel verweten werd, waarover later.

⁴ Getuigenis van eigen armoede.

levensdrang, het brandt en het vonkt en het zet in vlammen, en het ontploft, zodra het ergens tegen aan tikt, zoals een granaat in de loopgraven.

Dat ook wèrkt...

God spreekt... en het is er.

God gebiedt... en het staat er.

Hij *zegt* tot de donkere chaos: er zij licht, en het licht rijst juichend omhoog, en hij zegt tot het donkere zondaarshart: er zij vrede, en de vrede daalt als de dauw. Hij zegt tot de golven: weest stil, en tot de duivelen: gaat uit, en zij gehoorzamen. Dat werkende Woord is er en was, in den beginne bij God, en overweldigd door de kracht van dat Woord, heeft, meen ik, Goethe voorgesteld niet te lezen: "In den beginne was het Woord", maar: In den beginne was de *Daad*.

Dat ook wèrkt...

De werking van het verkondigde Woord kan verwoestend zijn. Het kan u verharden. Zoals dezelfde zon de kostelijkste druiven en de giftigste bessen doet rijpen, zó kan het Woord u rijp maken voor de hemel,... of voor de hel. Het Woord doet altijd wat. We mogen wel met heilige huivering naar de kerk gaan. We komen nooit precies zo uit de kerk, als we er in gegaan zijn, zoals men wel eens zegt. U kunt dat Woord niet van u afschudden, zoals u op een regenachtige zondagmorgen de druppels van uw jas afschudt in het kerkportaal. U kunt u een oordeel eten en drinken bij het sacrament, maar ook een oordeel horen in elke kerkbeurt.

Als Paulus schrijft: "dat ook werkzaam is in u, die *geloof*", dan bedoelt hij natuurlijk niet de verwoestende, maar de *levendmakende* werking van het Woord.

Hoe dat Woord gewerkt heeft bij de Thessalonicensen heeft Paulus reeds laten doorschemeren in het eerste hoofdstuk, waarop wij nu even terugkomen. In vers 6 van dat hoofdstuk verklaart hij allereerst, dat het evangelie in hun zielen het *zaligmakend geloof* heeft gewerkt: "... gij hebt het Woord onder zware verdrukking met blijdschap des heiligen Geestes aangenomen."

Op zichzelf is het nog geen bewijs van oprecht geloof, als u het Woord met blijdschap aanneemt. Het is zelfs mogelijk dit te doen, en toch eeuwig te moeten *wenen*. U denkt daarbij natuurlijk dadelijk aan dat ontroerende woord van Jezus over het "terstond met blijdschap aanvaarden van het evangelie", zonder dat die blijdschap blijvende waarde heeft, omdat ze al te zeer gelijkt op het zaad, dat geen diepte van aarde heeft en verwelkt als de zon heet wordt.

U kent wellicht zulke mensen ook wel (of bent u er misschien zelf een van?), beste mensen, met een hart, week als was. Ze worden direkt geroerd onder de preek, ze nemen zich alles voor, maar o wee, als het werkelijke leven komt! En o wee, als Christus komt met Zijn eisen, elke dag, van kruisdragen en zelfverloochening! Het gaat misschien maandag nog goed, en dinsdag, maar dan... geen diepte van aarde.

De Thessalonicensen kunnen *op dit punt* echter volkomen gerust zijn.

Ze hebben het Woord aangenomen met blijdschap ... in veel verdrukking. Niet toen alles mooi leek en de hemel blauw stond en de zon alle bloemen kuste, maar toen het zwerk zwaar was van de donder, toen ... in veel verdrukking.

Het geloof, dat *ontkiem*t onder de verdrukking, zal zich ook wel ontplooien in veel verdrukking.

Dit was de eerste en voornaamste werking van het Woord: zinsverandering en zielsverandering. Er kwam nu blijdschap in hun leven. Wie buiten Christus staat, weet niet

wat blijdschap is. Hij weet misschien wel wat pret is. Hij danst zich dood bij het festijn der wereld en smult met grage mond aan ... een galgemaal. Maar blijdschap is toch wat anders. Dan — bij die innerlijke verandering bleef het niet. De *zinsverandering* werd op de voet gevolgd (zoals het bij elke ware bekering gaan móét) door een *wegsverandering*; hun *hart* werd bekeerd ja, maar ook hun *voet*, en gezet in het spoor van Gods geboden, zodat Paulus kon verklaren, dat zij tot God bekeerd zijn van de afgoden, om de levende en waarachtige God te dienen (vers 9). Van de afgoden — tot God. Antithese dus. Ze probeerden geen ogenblik de oude afgoden nog aan de hand te houden bij de dienst van de levende God. Dit is de strik, waarin de grote zielenbelager u altijd weer tracht te vangen, dat hij u wijsmaakt, dat God en mammon heel goed samengaan en dat het mogelijk is met één been op de smalle en met het andere op de brede weg te staan.

Absolute ommekeer — dat was dus de tweede werking van het Woord.

Ze spijkerden, om zo te zeggen, de ramen dicht die naar de wereld uitzagen, en zetten de "vensters tegen Jeruzalem aan" wagenwijd open. Hier komt tenslotte nog een derde bij. Zij, de Thessalonicensen, waren niet alleen de smalle weg ingeslagen, om nu aan de kant van de weg wat uit te rusten, maar ze drongen zo met geweld naar voren, dat ze al spoedig de plaatsen in de allereerste rijen der pelgrims naar de Godsstad innamen, "zodat gij", zegt Paulus, "een *voorbeeld* geworden zijt voor alle gelovigen in Macedonië en in Achaje".

Voorbeelden ... genade maakt altijd voorbeeldig. Goede christenen zijn voorbeeldige huisvaders, en voorbeeldige patroons en voorbeeldige arbeiders, kortom — voorbeeldig in alles.

Het Woord heeft daar in Thessalonica dus wel degelijk *gewerkt*, zouden we zo zeggen, en Paulus kon dit gebruiken als propagandamateriaal in zijn verdedigingsrede voor het evangelie. Het zou te wensen zijn, dat wij zulke propagandisten voor de waarheid van de bijbel waren, en dat de predikers van vandaag konden zeggen: "Kijk naar mij en mijn kerkleden, hoe ons geloof maar geen zalfje is, maar hoe het *werkt* in ons, die geloven. Trouwens, die *werking* van het Woord is niet slechts een bewijs voor "degenen die buiten zijn", maar ook voor uzelf een bewijs van de echtheid van uw geloof. Werkt het Woord in u?

Komt het als een levende macht op u aanschrijden, om uw leven innerlijk en uiterlijk om te zetten? Gaan de vlammen van dat Woord ook lekken om uw levenshuis, om weg te branden al wat voor Gods vierschaar niet bestaan kan? Rijst op het herscheppende Woord Gods uit het woeste en ledige van uw zondaarsbestaan ook een nieuw schepsel en een nieuwe schepping langzaam maar zeker op? Paulus zegt in de tekst, die we hierboven uitschreven, van de Thessalonicensen, dat ze het Woord hadden *ontvangen* en *aangenomen*, alles goed en wel, maar ... dat ook werkt.

Hoevelen blijven niet bij dat ontvangen en aannemen staan.

Ze doen met dat Woord, wat men met een motie pleegt te doen. Die neemt men ook aan, jawel, voor kennisgeving, en gaat over tot de orde of liever de wanorde van de dag.

Misschien heeft dat Woord bij u nog niet die gezegende vruchten afgeworpen, die Paulus bij de Thessalonicensen kon aanwijzen, hoewel dat toch wél zo kón wezen, omdat u naar alle waarschijnlijkheid langer dan "drie sabbatten" onder de hoogtezoon van het Woord hebt gestaan. Het zij zo.

Maar zeg dan eens, heeft het Woord bij u dan nooit zijn *verpletterende* werking gedaan, en heeft het in uw harten geen oprechte *verslagenheid* gewerkt? O ja, zegt u, dat wel, en ik voel mij soms als de tollenaar, die het "o God, wees mij zondaar genadig" uitschreeuwt.

Maar weet u dan niet, dat die tollenaar *gerechtvaardigd* naar zijn huis ging? En weet u wel,

dat op hetzelfde ogenblik dat gij u een *verlorene* noemt, God u een *verkorene* noemt?

Zo is het ook... van Gods kant bezien... van uw zijde is het alleen maar een kwestie van een beetje meer geloofsmoed.

Levendig kan ik mij intussen voorstellen dat u graag niet slechts de negatieve, neerwerpende, maar ook de positieve, heiligende werking van het Woord zoudt willen ervaren, in de trant van de Thessalonicensen, die *voorbeelden* werden. Welk begenadigd kind Gods zou dat niet graag willen? Weet u hoe dat te bereiken is?

Niet door uw inspanning en goede voornemens, want met goede voornemens is wel de weg naar de hel, niet die ten hemel geplaveid. Paulus ontdekt het geheim, want als hij van de Thessalonicensen getuigt dat ze *voorbeelden* geworden zijn, dan heeft hij daar vlak aan laten voorafgaan, dat ze *navolgers* des Heren geworden zijn. Hoe meer ge navolgers des Heren wordt, hoe meer ge voorbeelden kunt zijn voor de wereld. Hoe afhankelijker van God, des te onafhankelijker van de wereld, hoe kleiner voor God, des te groter voor de mensen.

Navolgers... dat is beneden de waardigheid van de wereld, die van navolging, kopie, traditie niets hebben moet, doch "oorspronkelijk" wil zijn. Zulke navolging is in haar oog gebondenheid, maar die gebondenheid aan Jezus' voetstappen is juist heerlijk: alleen de trein, die in het spoor blijft, bereikt het eindstation.

Zelfs dit navolgen — hoe gemakkelijk dit ook moge schijnen — kan niemand uit eigen kracht. Wij dwalen allen als schapen — en daarom is onze enige hoop gericht niet op onze trouw, maar op de trouw van de goede Herder, die het verdwaalde schaap weer op Zijn sterke schouders beurt. Onze dagelijkse bede zij slechts:

Houdt Gij mijn handen beide
Met kracht omvat.
Geef mij Uw vast geleide
Op 't smalle pad.
Alleen kan ik niet verder,
Geen enk'le schree:
Neem, trouwe Zieleherder,
Mij, arme, mee.

VIII: HETZELFDE GELEDEN

(VIERDE APOLOGIE)

"Want gij, broeders, zijt navolgers geworden van de gemeenten Gods in Christus Jezus, die in Judea zijn, omdat ook gij hetzelfde te verduren hebt gehad van uw eigen volksgenoten als zij van de Joden".

1 Thess. 2:14

Het is een zeer gelukkige greep van Paulus, als hij in zijn verdedigingsrede voor de waarachtigheid van zijn evangelie ook *vervolging* en *lijden* ter sprake brengt. In de credentiebrieven van de christen staan deze woorden zeer veelvuldig te lezen. Kruis en smaad behoren even onafscheidelijk bij de gelovige als rook bij het vuur. De leugen der "filosofen" wordt door de menigte met luid applaus begroet, maar de waarheid van Paulus vindt een kerker in Philippi en vervolging in Thessalonica en verachting in Athene: de waarheid woont nu eenmaal op Golgotha, en voor haar timmert men een kruis. De leugenstelsels van de "wijzen dezer eeuw" vinden gretig gehoor, en wie met brallende stem en gebalde vuist het evangelie van de klassenstrijd predikt, wordt door een enthousiast publiek op de schouders rondgedragen. Maar het evangelie des kruises is een ergernis en een dwaasheid en men roept: neemt weg, neemt weg, kruist hem, kruist hem! Was Paulus' zendingsreis één grote zegetocht geweest, en was hij overal met gejuich begroet, hij had zich ernstig moeten afvragen, of zijn prediking soms geen evangelie naar de mens was. Nu hij daarentegen allerwegen op tegenkanting stuit, heeft hij daarin — stel dat hij het op andere wijze nog niet wist — een overtuigend bewijs, dat hij het Evangelie Gods met zich meedraagt: een discipel is niet meer dan zijn heer, zij hebben Mij gehaat, zij zullen ook u haten.

Dit moeten de Thessalonicensen nu ook maar goed vasthouden.

Ze zijn, sinds ze het evangelie hebben aangenomen, in moeilijkheden gekomen; ze ondervonden smaad en vervolging van hun eigen medeburgers, wellicht van hun eigen familie.

Er kwam verdeeldheid in de huisgezinnen, wat zeer onaangenaam was. Het merkwaardige van het geval is nu, zegt Paulus, dat die verdrukking van u als twee druppels water gelijk op het lijden, dat de moedergemeente in het Joodse land van haar medeburgers, de Joden, moest ondervinden. Sinds ze *navolgers* geworden zijn, en hetzelfde geloof hebben *BEleden*, hebben ze hetzelfde *GEleden*. Hetzelfde... de wereld is hierin eentonig. Ze zingt altijd hetzelfde lied. Ze kent maar één deun: de deun van de haat. Hetzelfde... of de wereld nu Jood heet of heiden, socialist of liberaal, en van de eerste, de vijftiende of de twintigste eeuw is, ze blijft zichzelf volmaakt gelijk, ze vindt altijd dezelfde martelwerktuigen uit: hetzelfde geleden.

De gelovigen in Thessalonica moeten zich dus niet laten afschrikken. Ze moeten er zich in verblijden. Dat lijden is een band en een pand. Een band aan de gemeente in Palestina, en aan de Here Jezus zelf. Een pand van de waarheid. Wie lotgenoot is in hetzelfde lijden, is deelgenoot van dezelfde heerlijkheid. Wie *gekrenkt* wordt door dezelfde haat van de wereld, is *gedrenkt* in de liefde van Jezus. Hetzelfde lijden is apologie van het christendom. Wie in hetzelfde lijden is, heeft deel aan dezelfde Heiland, en wordt gekroond met dezelfde

heerlijkheid. "Daartoe" (namelijk tot dit lijden), zegt Paulus even later,¹ zijn we ook *bestemd*. Dat is nu eenmaal onze stelling, onze positie in deze wereld. Een andere bejegening is eenvoudig ondenkbaar. Wie *navolger* is van Jezus, de goede Herder, ontvangt de naam van "schaap" en schapen zijn nu eenmaal "bestemd" om geslacht te worden,... hetzelfde geleden.

Maar als de wereld dan konsekwent blijft, en in elke eeuw "hetzelfde" lijden bereidt voor degenen die de naam van Jezus Christus noemen, dan moeten wij, christenen van de twintigste eeuw, toch ook iets van ditzelfde lijden ervaren — is dat ook zo? Zeker, wie het publiek opneemt voor het koningschap van Jezus Christus in raadzaal, pers en op zoveel ander terrein, moet nog hetzelfde lijden, en ondervindt bittere spot en hoon. Maar over het algemeen gaat het toch nogal. We hebben het erg rustig. We zijn ook wel in aanzien. Er worden aan de christenen van tegenwoordig meer ridderkruisen dan houten kruisen uitgereikt, en de "banden" van Paulus zijn "lintjes" geworden. Ik bedoel daar absoluut niets kwaads van te zeggen. Vooral niet aan het adres van de dragers dier lintjes. Wij danken God, dat Hij ons ruimte gaf.

Maar wel stel ik een vraag in 't algemeen. Er zijn tal van christenen, die heel vreemd staan te kijken als ze horen van smaad en vervolging om de Naam des Heren. Daar hebben ze nooit iets van gemerkt, dat is uit vroeger eeuwen! Zou dat nu in orde zijn?

Er zijn twee mogelijkheden te overwegen ter verklaring van het feit, dat belijden geen lijden meer met zich brengt: òf de wereld heeft het laatste afgeschaft, òf de christenen het eerste. Ja, hebben wij soms ook het belijden afgeschaft? Houdt menigeen er geen geloof op na, zó suikerzoet en zó elastisch en zó zachtzinnig, dat men er eenvoudig niet aan denkt, hem daarom aan het kruis te slaan, om de simpele reden dat zo'n geloof geen kwaad kan. Jawel, als men altijd zijn mond houdt als er gesproken moet worden, als uw woord en wandel geen vlammend protest meer is, als u zich plooit en schikt om zoveel mogelijk met uw buurman of vriend die niet meer aan godsdienst "doet", mee te gaan, dan wil ik wel geloven dat men applaudisseert, en uw "ruim standpunt" prijst. Wee, wee de parade!

Of is het geen parade, wat de christenheid van onze tijd bezig is uit te voeren. Mooie uniformen, wapperende vlaggen, schetterende fanfares, prachtig, prachtig, alleen maar... het is parade! Niemand wordt gekwetst, en geen geweer is geladen. En we herinneren ons, dat Jezus zei: strijdt om in te gaan — dat is een wezenlijke oorlog, waarbij doden vallen, en kwetsuren worden opgelopen... hetzelfde lijden!

Laten we over deze dingen nog eens goed nadenken. Kunnen we wel één zijn met de Man van Smarten, zonder één te zijn met Zijn smarten, en zonder hetzelfde geleden te hebben? Kunnen we "navolgers" zijn, zonder het kruis op te nemen? "In des Vaders testament", zo heeft iemand² gezegd, "staan twee dingen: lijden en heerlijkheid. Die twee zijn één. Om die eenheid te breken zou men het hele testament moeten verscheuren. Wie dat lijden krijgt, krijgt de heerlijkheid. Wie dat lijden niet krijgt, krijgt de heerlijkheid niet. In elke steen van de kerk van het heilig hart op de Montmartre te Parijs staat de naam gebeiteld van een der martelaren, aan wier nagedachtenis de kerk is gewijd. Kunnen wij levende stenen worden van de tempel Gods, zonder dat ons het merkteken van heilig martelaarschap is ingedrukt?"

De gelovigen in Thessalonica hebben dus hetzelfde geleden als die in Palestina. Dit lijden overkwam hun, omdat ze zowel hier als ginds de Christus beleden. Het was dus een lijden *om Christus' wil*, een dragen van het kruis achter Jezus. Ik leg op deze gecursiveerde woorden de nadruk, omdat niet alle lijden, maar alleen ditzelfde lijden, d.i. om Christus' wil, mag bestempeld als christelijk lijden, d. i. kruisdragen.

¹ 3:3

² Jonker, Doodsschaduw en morgenstond, blz. 40.

Iedereen spreekt tegenwoordig met het meeste gemak over zijn kruis, als bijvoorbeeld de zaken slecht gaan, of als iemand veel met ziekte te tobben heeft. Dat is heiligschennis. Het spreekwoord, dat ieder huisje z'n eigen kruisje heeft, is een grote leugen, omdat dan ieder huis het merkteken van Christus zou dragen. Het kruis behoort alleen thuis in de sfeer van het Koninkrijk Gods, en wie zich in die sfeer niet thuisvoelt, spreke niet van kruis. Een kruis dragen is lijden om Christus' wil.

Hetzelfde lijden ... kruisdragen ... navolgers zijn — dat is iets opgeven, een offer brengen, moeilijkheden hebben *omdat* u gelooft en omdat de Here Jezus het vraagt.

Moet het gedompeld worden in hetzelfde lijden dan van iedereen worden gevergd? Is het onafwijsbare eis voor elke christen? Moet dit lijden door ieder worden gekend? Ja, zeer beslist!

Want u moet onder dit lijden niet alleen verstaan min of meer uitwendige dingen, zoals bijvoorbeeld scheldwoorden op de fabriek om uw geloof, of benadeeld worden in uw verdiensten om uw beginselen, en zoveel andere dingen meer. Als dat het alleen was, dan zou maar een bepaalde groep van christenen met dit lijden kennis maken. Er is echter nog een ander lijden, dat meer op het innerlijk terrein van uw zieleven geleden wordt, een lijden, waarmee *ieder* christen in aanraking komt, althans *moet* komen, en dat niet af en toe, maar dagelijks; een kruis dat u drukt en waaraan u nooit went, en dat lijden is belichaamd in het geweldige woord van Jezus: "Wie achter Mij wil komen (dat is het "navolgen" van Paulus), die verloochene zichzelf en neme zijn kruis op."

Kent u dat lijden, dat *zelfverloochening* heet? Het *woord* zelfverloochening wordt nogal dikwijls gebruikt, vaker geloof ik dan dat de *zaak* daadwerkelijk beproefd wordt. Vooral op de kansel is het een geliefd woord, en als het met zekere stemverheffing wordt voorgedragen, knikken we instemmend. Maar tien tegen één is het voor ons dan een "woord" gebleven, dat we van *buiten* kennen, maar waardoor we van *binnen* nog niet werden verteerd, en waaronder we niet "geleden" hebben. Zelf-"verloochening"! Nu, wat verlóóchenen is, weten we allemaal wel uit de bekende geschiedenis van Petrus: "ik ken die mens niet"; ziedaar in klare woorden uitgedrukt het begrip "verloochenen". Iemand verloochenen is dus: iemand niet willen kennen, *met hem niet te maken willen hebben, niet tot zijn partij willen behoren.*

Iemand verloochenen is niet moeilijk, is geen lijden, en komt duizendmaal voor.

Maar het lijden en de moeilijkheid komt, als die "iemand" een zeker iemand wordt, die ge heel goed kent, namelijk uzelf, uw eigen lieve persoon, zijne majesteit uw eigen *ik*. Dan wordt het zelfverloochening, dat is dus: met uzelf niets te maken willen hebben, niet tot de partij van uw eigen ik willen behoren.

Om een concreet voorbeeld te nemen: u hebt ruzie met uw buurman. U hebt gelijk, en uw buurman ongelijk, want u hebt *altijd* gelijk en uw buurman *altijd* ongelijk. Maar dit nu terzijde: nu komt tot u als christen de eis van zelfverloochening, immers "wie achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf": dat is: tegen uw eigen ik zeggen: mens, je hebt ongelijk; en als uw ik daartegen dan heftig protesteert, en geneigd is de buurman uit te schelden, of kwaad van hem te spreken, dan zegt u tot uw ik: mens, ik ken u niet, ik wil met u ook helemaal niets te maken hebben, ik laat u derhalve in de steek, en kies de partij van mijn buurman en ik reik hem de broederhand.

Ik hoop, dat u voelt hoe diep dit gaat. Het doet pijn ook — er moet een stuk van u af. En dat Jezus zelf deze zelfverloochening ook als "lijden" gezien heeft, blijkt, dunkt mij, het duidelijkst uit de samenvoeging in alle drie evangeliën, waarin deze zelfverloochening ter sprake komt, met "en neme zijn kruis dagelijks op zich", een zeer bekend woord, waarmee

ook dagelijks verschrikkelijk de hand wordt gelicht. Want "een kruis", heeft eens iemand³ gezegd, "is een ding waaraan men sterft". Dat is dus meer dan een moeilijk levenslot. In Jezus' dagen was een man die een kruis droeg, niet iemand die een lastig zwaar voorwerp droeg, nee, die man zou straks aan dat kruis sterven. Dagelijks zijn kruis op zich nemen, is dus "dagelijks sterven". In de taal van Paulus: "ik sterf elke dag", en in de taal van de Heidelbergse catechismus: "de afsterving van de oude mens".⁴

Hetzelfde lijden... nee, dat mag niet iets zijn, dat heel ver van uw levenservaring afstaat! Zichzelf verloochenen, zijn kruis op zich nemen, nee, het zijn ook geen lieve woorden. Niemand zoek naar rozen, om dat kruis er mee te omwinden. Het voert ons naar de sfeer van het graf, en stelt ons de geweldige eis, om ons van onszelf te *ontdoen*. Misschien zegt iemand, dat deze theorie wel heel mooi is, en het ideaal prachtig, maar dat de theorie door de toestanden en feiten weersproken wordt, omdat negenennegentig van de honderd christenen bedacht zijn op zelfhandhaving in plaats van zelfverloochening, en men van die lastige zelfpijniging, het lijden, dat aan het kruis van Christus onherroepelijk verbonden is, niet veel hebben moet. Nu, dat is best mogelijk, maar ik zou dan willen herhalen, maar dan in andere zin, wat de bekende duitse wijsgeer Hegel eens zei. Toen men hem tegenwierp, dat zijn theorieën met de feiten in lijnrechte strijd kwamen, antwoordde hij: "Des te erger voor de feiten". Dat was van die Hegel nogal eigenwijs, maar de christen mag dit hoge standpunt innemen. Als het "feit" in zijn leven in strijd komt met de theorie van "het Woord", moet hij steeds bij zichzelf herhalen: des te erger voor de feiten. Dan moet hij niet het Woord plooiën en rekken naar de omstandigheden, maar de feiten modelleren en dwingen naar "het Woord". "Moet", zeg ik, want het is hoogst ernstig.

Wie achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf, en neme zijn kruis op.

Waaruit volgt, dat wie van dit "lijden en sterven" als navolger van Christus niets kent, en zichzelf handhaven wil, niet achter Jezus kan komen.

Een derde is er niet.

Zo is er dan één doorgaande lijn.

De gelovigen van alle eeuwen moeten "hetzelfde lijden", van de wereld buiten, en hetzelfde strijden tegen de wereld binnen.

Doch deze lijn loopt niet door in troosteloze oneindigheid.

Op lijden volgt verblijden.

Die blijdschap treedt in, en de eindeloze lijn van het lijden en strijden der kinderen Gods wordt verbroken op het moment, dat de Zoon, die wij uit de hemelen verwachten, ook werkelijk komt. Wat troost u de wederkomst van Christus? Dat ik in alle droefenis en vervolging met opgerichten hoofde even denzelfde, die zich te voren om mijnentwille voor Gods gericht gesteld en al den vloek van mij weggenomen heeft, tot een Rechter uit de hemelen verwachte, die al Zijne en mijne vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen, maar mij met alle uitverkorenen tot Zich in de hemelse blijdschap en heerlijkheid nemen zal.⁵

³ Prof. Valeton.

⁴ Heidelbergse Catechismus, Zondag 33, vraag 89.

⁵ Heidelbergse Catechismus, vraag en antwoord 52.

IX: LIEVER ALLEEN

(VIJFDE APOLOGIE)

"Daarom hebben wij — want wij konden het niet langer uithouden — besloten alleen te Athene achter te blijven.

1 Thess. 3:1

Als de schoten uit een machinegeweer — zó zijn de insinuaties, ratelend, de een na de ander, op het arme hoofd van Paulus neer komen regenen. Zo werd o.a. zijn overhaast vertrek uit Thessalonica na het oproer, waarbij Jason een rol speelde, uitgelegd op een wijze, die voor Paulus nu niet zo erg vleidend was. "Hij is er vandoor gegaan"¹, zeiden ze, "met een gevulde buidel, en nu trekt hij zich van zijn aanhangers niets meer aan." Zij worden vervolgd en verdrukt en *hij* leidt een leventje als een prins, wie weet waar, om elders de mensen weer met zijn mooie praatjes te bedriegen. Als het hem om het heil van de gemeente te doen was, zo oordeelde men, dan was hij toch zeker wel eens weer komen kijken, of had althans iets van zich laten horen. Maar hij komt niet terug, hij laat de jonge gemeente met het grootste gemak in de steek, en ze laat hem blijkbaar volkomen koud.

Had hier alleen de eer van Paulus en niet het evangelie zelf op het spel gestaan, de apostel zou waarschijnlijk niet eens de moeite genomen hebben zich tegen dergelijke lasterpraatjes te verdedigen; op zulke aantijgingen antwoordt men niet, en een rustig zwijgen is in dergelijke gevallen vaak de welsprekendste verdediging. Nu echter deze giftige taal blijkbaar enig gehoor vond bij de gelovigen, en Paulus vrezen moest, dat onder dit alles de aartsleugenaar bezig was de loop van het evangelie te stuiten en zijn arbeid ijdel te maken,² zag Paulus zich genoodzaakt zich tegen deze laffe getuigenis te weer te stellen: hij heeft de scheiding van Thessalonica wel terdege gevoeld als iets zeer smartelijks; een moeder die van kinderen beroofd wordt kon niet meer leed dragen dan hij: "Maar wij, broeders, die een tijdlang naar het oog, niet naar het hart, van u beroofd zijn geweest, hebben met zeer veel ijver en groot verlangen begeerd uw aangezicht te zien."!) Dat was dus iets heel anders, dan wat men vertelde, dat hij zich niet meer om hen bekommerde. Hij zou dan zeker ook al lang bij hen terug geweest zijn, ware het niet, dat de satan zijn pogen één- en andermaal had belet. Wij zullen onder deze verhandeling van de satan wel niet hebben te verstaan een plotseling opstekende storm, of een ernstige ziekte of iets dergelijks, zoals een bekend Schriftuitlegger³ vermoedt. Deze dingen staan nu eenmaal onder het hoog bewind des Heren, en de satan mag daarin ook zelfs niet één woord meespreken. Jacobus leerde ons zeggen: "Indien de Here wil en wij leven"⁴ en het komt Paulus geen ogenblik in de zin, dit aldus te amenderen: "Indien de Here en de satan willen". De Here regeert. Aan Hem geven wij ons rustig over, en rustig zeggen wij:

Die wolken, lucht en winden
wijst spoor en loop en baan,
zal ook wel wegen vinden
waarlangs mijn voet kan gaan.

¹ Ze wisten natuurlijk heel goed, dat hij niet weggelopen, maar weggejaagd was, maar dit is niet de laatste maal geweest in de kerkgeschiedenis dat de weggejaagden als weglopers zijn gekarakteriseerd.

² 3:5

³ Wohlenberg in Zahns comm., 2e dr. 1909, blz. 69

⁴ Jac. 4:15

Liever geloven wij, dat in Thessalonica een gebod was uitgevaardigd, dat Paulus onder geen beding daar mocht terugkomen: de "politie" moest daar scherp op toezien; en Paulus, die gewoon is achter alle vijandschap van mensen tegen het evangelie het woelen des satans te zien, die zich vooral nu in Thessalonica heftig roerde, zegt nu kortweg: "De satan heeft het ons verhinderd." Hij had ook kunnen zeggen: "De overheid heeft het ons verhinderd", maar dit is duidelijker taal: de gemeente weet nu eens vooral, hoe ze haar tegenstanders te beschouwen heeft.

Hoe dit alles ook zij, Paulus heeft zich bij deze dingen niet rustig neergelegd. Integendeel, zijn begeerte om de gemeente te Thessalonica weer te zien, werd heviger naarmate de tegenstand van de satan toenam.

Hij zat er maar over in, hoe het daar met die jonge gemeente zou gaan. Hij kon het haast niet meer uithouden. Thessalonica nam al zijn denken in beslag. Totdat hij eindelijk besluit tot... het *offer*: hij móét weten hoe het ginds gaat, en hoewel de voortreffelijke Timotheüs hem tot groot nut en machtige steun kan zijn in Athene, besluit hij deze trouwe medearbeider naar Thessalonica te zenden; Paulus wil dan maar liever moederziel alleen blijven in het grote heidense Athene, en er desnoods omkomen, dan dat zijn jonge planting daarginds onder de kille adem van de satan zou wegwijnen... dat is de betekenis van de woorden: "Daarom hebben wij — want wij konden het niet langer uithouden — besloten alleen te Athene achter te blijven, en wij hebben Timotheüs ... gezonden om u te versterken." Hoe die zending van Timotheüs uit Athene nu precies te rijmen is met de schijnbaar tegenstrijdige gegevens in Handelingen 17, moet de gewillige lezer zelf maar eens uitzoeken in de een of andere bijbelverklaring,⁵ daarop ga ik hier dus niet nader in. Waar het hier voor mijn doel op aankomt is, dat Paulus zijn eigen belang verre achter stelde bij het belang der gemeente. "Te Athene alleen" moet voor de apostel heel wat geweest zijn. Alleen in een afgodische stad, zonder enig middel van verweer tegen de alom oplaaiende vijandschap; niemand om hem te helpen, niemand om mee te kunnen raadplegen; niemand om hem moed in te spreken. Waarlijk, dat was een groot offer. In die simpele woorden "te Athene alleen" zijn de dreiging en hitte der vijandschap voelbaar, maar daarin gloeit ook het heilige vuur van de zelfofferande en van Paulus' zelfopoffering voor de zaak van Gods Koninkrijk ons tegen.

Op de vraag: Wat wilt ge liever, dat gij schade lijdt of 's Heren zaak, heeft deze man niet lang gearzeld het antwoord te geven: Wij hebben besloten alleen te Athene achter te blijven.

Zo is Paulus' antwoord op de laffe beschuldiging van zijn tegenstanders geweest: het *offer*.

Wie voor zichzelf de beschuldiging van huichelarij en naam-christendom met verontwaardiging afwijst, die toetse dan toch ook positief de echtheid van zijn christen-zijn, door zichzelf af te vragen: ben ik ook *bereid, vaardig*, tot het *offer*?

Maar wees bij deze peiling van de stand van uw geestelijk leven voorzichtig. Doe het nauwkeurig!

Want ach, zijn wij tegenwoordig niet bezig onszelf en anderen maar wat wijs te maken, en *spelen* we maar niet wat met geweldigheden als kruis en offer en offervaardigheid? Vooral met die term "offervaardigheid" wordt in onze tijd gesmeten, of het maar niets is!

Weet u eigenlijk wel wat dat is?

Bij "offer" denk ik aan een altaar, en aan vuur, en gloeiend vlammspel.

Offeren, dat is toch zeker niet een kwartje in de kollektezak gooien, of, als u eens een heel royale bui hebt, een rijksdaalder? Maar offeren is een stuk van uzelf geven, of eigenlijk uzelf

⁵ Ik verwijs ook hier naar de voortreffelijke "Korte Verklaring der H.S.", uitgegeven bij J. H. Kok te Kampen.

helemaal geven naar de diepe opvatting van onze catechismus,⁶ die de christen zijn priesterlijke taak aldus laat volbrengen: "*mijzelven* tot een levend dankoffer Hem offere".

Daarom is offervaardigheid de bereidheid, om een ladder te nemen en het altaar te beklimmen en zich te laten verteren door Gods vlammen. Laten we dus niet langer boven onze stand leven, door te snoeven met offers en wat niet al, maar eens nuchter rondspeuren, óf er eigenlijk in ons leven wel een altaar staat.

Paulus heeft het zo ook wel wezenlijk als een gemis, een op-offering gevoeld, dat hij Timotheüs moest wegzenden, maar hij verklaarde toch "liever alleen" te willen blijven, omdat hij voelde, dat het persoonlijk belang moest wijken voor 's Heren zaak. Geloof u ook niet, dat wij wel wat meer van Paulus mochten hebben?

Onze dierbare persoonlijke belangetjes wegen ons toch zo zwaar. U moet eerst voor uzelf zorgen en voor uw kinderen, en ook wat wegleggen voor de oude dag, en ja, dan is de kerk er ook nog, maar heus, u kunt niet meer missen. Zeer waarschijnlijk redeneert u zo, omdat u denkt, dat u van dat "al maar geven" schade zult hebben, er armer van zult worden, maar dan vergist u zich deerlijk en ik durf wel uit Paulus' naam verklaren, dat hij juist door zijn offerande en "verlies" ontzaglijk rijk geworden is.

Liever alléén.

Dat is in zekere zin ook de *tragiek* van elk christenleven.

Wie niet zichzelf, maar het Koninkrijk Gods boven alles zoekt, zal telkens weer het offer aan moeten durven, en die zal willen, maar ook móéten prijsgeven, niet alleen geld en stoffelijk voordeel, en veel prachtigs in de wereld, maar ook vrienden, soms vader en moeder, want Zijns is niet waardig, die boven Hem vader en moeder liefheeft.

Liever alleen.

Maar toch niet alleen.

Altoos mét Hem, die nooit en nergens alleen laat.

Hij, onze Here Jezus Christus, die Zichzelf ook niet zocht; die de *offervaardigheid* in de hoogste zin aan het kruis bewezen heeft; die in het hachelijkst uur *alleen* gelaten is, en alléén de pers getreden heeft; die om onzentwil echter verklaard heeft "liever alleen gelaten te willen worden".

Hallelujah!

O, Zoon, maak ons Uw beeld gelijk!

⁶ Heidelbergse Catechismus, Zondag 13.

X: TEGENSTRIJDIGHEDEN

" ... (op)dat niemand zou wankelen onder deze verdrukkingen. Gij weet immers zelf, dat wij daartoe bestemd zijn."

1 Thess. 3:3

"Gode waardig, die u roept tot zijn eigen Koninkrijk en heerlijkheid."

1 Thess. 2 :12b

Heeft Paulus wel eerlijk open kaart gespeeld, toen hij voor het eerst in Thessalonica het evangelie verkondigde? Hij heeft die mensen daar *heerlijkheid* voorgespiegeld, een heerlijkheid als van *koningskinderen*. Zó ongeveer heeft de apostel de inhoud van zijn boodschap zelf omschreven, want, zo verklaart hij, "wij betuigden (u) te blijven wandelen, Gode waardig, die u roept tot zijn eigen *Koninkrijk* en *heerlijkheid*".

Dat waren verlossende klanken. De klokketonen van het jubeljaar der bevrijding bimbanden door de lucht. Men hoorde ketenen vallen. Zo is Paulus weggegaan. Maar de desillusie liet niet lang op zich wachten.

Ze hoorden al spoedig, hoe het Paulus verging in Athene en Corinthe: ketenen, banden, verdrukking overal.¹ Daar kwamen nog hun eigen moeilijkheden bij. En nu begrepen ze er niets meer van. Paulus had toch van "koninkrijk" en "heerlijkheid" gesproken. En ze *zien* niets anders dan slavenketenen en verdrukkingen. Komt hier de werkelijkheid niet in strijd met de prediking? Heeft deze man soms maar een halve waarheid gezegd, om hen daarmee te winnen? Of nog erger: heeft hij soms helemaal de waarheid niet gezegd, en doen ze niet beter, hem en zijn evangelie het vertrouwen op te zeggen? Zo vraagt het, eerst schuchter, straks luider, de een aan de ander in Thessalonica. Ze "wankelen onder deze verdrukkingen". Ze kunnen die niet rijmen met de beloofde "heerlijkheid".

Nu schrijft Paulus hun een brief, maar door de "opheldering" die hij hierin geeft, wordt het eigenlijk nog duisterder. Want hij troost niet: "Broeders, die verdrukkingen zijn de barensweeën der smart, die aan de vreugde voorafgaan, wacht maar, wacht maar", maar hij verklaart nu plompverloren, vierkant tegen zijn eerste evangelie in: "Wij zijn voor verdrukking *bestemd*, en gijzelf weet dat immers zeer wel."

Nu begint het toch wel wat te schemeren! Gaat het evangelie nu niet wat op het orakel van Delphi gelijken, dat *altijd* gelijk kreeg, omdat het zo dubbelzinnig was?

Toch, als de Thessalonicensen goed geluisterd hadden — maar dat hebben ze blijkbaar niet, anders waren ze niet gaan "wankelen" — dan hadden ze kunnen weten, dat er geen tegenstrijdigheid was tussen Paulus' eerste preek en zijn laatste. Toen de apostel preekte over die God, die "roept tot Zijn koninkrijk en heerlijkheid", heeft hij daarmee de verdrukking al geprofeteerd. Want "koninkrijk" en "heerlijkheid" zijn in de bijbel geen woorden van gelijke draagwijdte. Sprekers en prekers mogen al de synoniemen op elkaar stapelen, en hun hoorders vermoeien door vaardige woordenakrobatiek — de bijbel doet niet alzo.

Het "koninkrijk" is niet de heerlijkheid zelf, maar de weg die erheen leidt.

¹ Als Paulus vermaant niet "te wankelen onder deze verdrukkingen", dan zal hij met "deze verdrukkingen" wel zijn eigen bedoelen. Zie ook 1 Thess. 3 :4.

Het "koninkrijk" is de smalle weg, en de enge poort, de "heerlijkheid" is het ruime Vaderhuis. Het "koninkrijk" is beneden, "binnen in ulieden"; de "heerlijkheid" is boven.

Het "koninkrijk" is een slagveld, waar "alle geweld des duivels zich tegen u verheft, mitsgaders boze raadslagen tegen uw heilig Woord bedacht worden"; de "heerlijkheid" is de "volkomenheid uws rijks, waarin Gij alles zult zijn in allen".²

Het "koninkrijk" is de stramme dagorder; de "heerlijkheid" is de zekere overwinning. Het "koninkrijk" is de strijd; de "heerlijkheid" is de rust.

God wijst al wie Hij aanroept tot overwinnaars in Zijn "heerlijkheid" eerst een plaats aan onder de strijders van Zijn "koninkrijk".

God roept niet enkel tot heerlijkheid, maar tot Zijn *koninkrijk* en heerlijkheid. Ook in deze volgorde.

En aangezien deze strijd nu eenmaal zonder bloedvergieten niet te denken is, en een slagveld tranen oproept, klopt het precies:

"Gode waardig, die u roept tot Zijn eigen koninkrijk en heerlijkheid", en:

" ... opdat niemand zou wankelen onder deze verdrukkingen. Gij weet immers zelf, dat wij daartoe bestemd zijn."

Intussen is de tegenstelling niet absoluut. Het is *niet zó*: hier alles misère en boven enkel feest. Dit even goedkope als onschriftuurlijke recept wordt nog al te dikwijls toegediend, en gretig ingenomen. Maar dan moeten we ook niet boos worden als men smaalt, dat het christendom een wissel op de eeuwigheid trekt, want dat is dan voor een groot deel onze eigen schuld.

Wij stellen gaarne de vraag wie er zalig zal worden, dat is: de *heerlijkheid verlegd naar een onbekende toekomst*. Gods Woord verklaart eenvoudigweg, dat de geroepenen tot de heerlijkheid zalig zijn, *hier, vandaag*; dat is de *heerlijkheid geplaatst in het bekende heden*; zalig zijn de armen van geest; zalig zijn de vreedzamen, welgelukzalig is de man. De discipelen vragen: "Zijn het weinigen, die zalig worden", en Jezus antwoordt: Worden?, worden? ... dat is de vraag niet. *Strijdt* om in te gaan! De zaligheid ligt in de *strijd*, dat is: de *heerlijkheid* van boven straalt door in het *koninkrijk* hier beneden. Voor ons is "het eeuwige leven" het verre land over zee, maar Jezus zegt het geweldige woord: "Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen" en de catechismus weet van een beginsel der eeuwige vreugde, die *nu* in het hart wordt gevoeld.³

Deze zaligheid schuilt vooralsnog niet in het genieten der "heerlijkheid", maar in het *dienen* in het "koninkrijk".

Want wie tot het koninkrijk geroepen wordt, wordt geroepen om *onderdaan* van de Koning te zijn.

Maar het dienen van deze Koning is zalig.

Ook als het verdrukking meebrengt.

Immers, *dienen* moeten wij altijd; niemand is zijn eigen heer en meester. Wie Christus niet dient, dient de satan, maar deze is een tiran, en zijn dienst is een slavendienst, en zijn verdrukking is dodelijk.

Doch wie in Christus' koninkrijk gezet wordt, dient een zachtmoedige Koning, wiens juk

² Heidelbergse Catechismus, vraag en antwoord 123.

³ Heidelbergse Catechismus, vraag en antwoord 58.

zacht is.

"Uw liefdedienst heeft mij nog nooit verdrotten" en

"Onder Uwe *heerschappij* Zijn wij *zalig*, zijn wij *vrij*."

"Die u roept tot Zijn koninkrijk en heerlijkheid." Zoals overal in deze eschatologische brief, spreekt Paulus hier duidelijk zijn toekomstverwachting uit. Het is een variatie op het thema: "Zijn Zoon uit de hemelen verwachten".

Maar Paulus is er de man niet naar, om zich met het kweken van verwachtingssystemen tevreden te stellen. Daar is hij te nuchter voor. Daar is het evangelie ook te nuchter voor. Hier geen fantasterij of ijdele speculatie. Ook geen knus en gemoedelijk christendommetje spelen. Geen bouwen van luchtkastelen, maar een vormen van mannen en vrouwen tot hemelbestormers, die bezit zullen nemen van de Sionsburcht, die in eeuwigheid zal rijzen. Geen laten ronddolen in het zielehofje van broze stemmingen, maar de bazuinstoot, die roept tot den opmars tot God, die eeuwig leeft. Daarom spreekt Paulus van een God, die roept tot Zijn *koninkrijk* en *heerlijkheid*. Hiermede roept hij uit de droom (heerlijkheid) terug tot de werkelijkheid van de strijd (koninkrijk). Zo legt hij een band tussen de toekomst en het heden. wat wezen zal, en nu moet zijn.

De verwachting van de toekomst der heerlijkheid dringt en drijft tot levensstrijd en levensheiliging voor het heden; evangelie is belofte èn eis. Wie in de hemel wil komen, wil Paulus zeggen, vergete niet, dat hij dan eerst in het *koninkrijk* moet, d. i. soldaat worden, d. i. *gehoorzamen*.

Die u roept tot Zijn heerlijkheid, ja, maar lees dan toch over dat "koninkrijk" niet heen. Nimmer wordt gekroond, die niet wettig heeft gestreden.

Koninkrijk én heerlijkheid. Ja, die beide.

XI: OPLEVING

Want nu leven wij, als gij staat in de Here.

1 Thess. 3:8

Gemakkelijk heeft Paulus het niet gehad in de wereld. Een groot stuk van zijn leven heeft hij in de gevangenis doorgebracht, en als hij vrij was, zaten z'n aartsvijanden, de Joden, hem op de hielen. Zijn rug vertoonde de duidelijke sporen van de knotslagen, en zijn pols die der boeien. Eens hebben ze hem buiten de stad voor dood opgenomen; tegen de wilde beesten heeft hij gevochten in Efeze. Zijn gezondheid was uitermate zwak, en bovendien werd de arme man nog geplaagd door de vuistslagen, waarmee de satansengel op hem losbeukte. Soms kwamen er echter tijden van verademing, en dagen dat hij helemaal weer opleefde, en alle leed vergeten scheen. Soms brak de zon glanzend door. Wanneer was dat? Als de doorn in zijn vlees wat minder hevig stak? Of soms, wanneer zijn vijanden hem enige tijd met rust lieten? Dit zou heel natuurlijk en verklaarbaar geweest zijn. Maar toch tast u mis. Want hoor nu uit Paulus' eigen mond, wanneer in *zijn* leven de zon scheen, en hij geheel opleefde, namelijk *als hij hoorde dat het in de kerken goed ging*: "Want nu leven wij (op)¹ als gij staat in de Here".

Dit schrijft Paulus, als hij zelf nog rondom in de verdrukking zit.² Wondere man, die Paulus!

Eigenlijk had Paulus er wel wat over ingezet, en gevreesd dat het verkeerd zou lopen daar in Thessalonica. Hij was maar bang, dat de duivel zijn hele werk weer tegen de grond zou gooien, en dat zijn arbeid ijdel zou wezen.³ Die gedachte kwelde hem. Hij leed eronder. Ging hijzelf ten onder, dat vond hij zo erg niet; dan zong hij: wij hebben dan altijd goede moed; maar de gedachte dat *Gods kerk* ten onder zou gaan, maakte hem tot een gebroken man. Maar als hij daar zo in zak en as neerzit, komt Timotheüs binnen. Hij is zojuist⁴ van Thessalonica gekomen, waar Paulus hem enige maanden geleden achtergelaten had. Hij ziet er nog stoffig en vermoeid uit van de lange reis. Maar zijn oog tintelt. Hij is boodschapper van goede tijding. Dan begint hij te vertellen, en zijn relaas is in tweeërlei opzicht merkwaardig. Vooreerst, omdat hij geheel weglaat, wat wij gewoonlijk voorop zetten als we elkaar lang niet gezien hebben: de lichamelijke welstand, en hoe het in de zaken gaat, enzovoort. De *geestelijke welstand* van Thessalonica neemt de harten van deze twee mannen geheel in beslag. Timotheüs vertelt van hun *geloof* en *liefde*. De derde in de trits: de *hoop*, ontbreekt. Daar kon Timotheüs helaas niet over roemen. Wat die kwestie van de *christelijke hoop* betrof, daarover was nog wel het een en ander recht te zetten. Hun toekomstverwachtingen waren veel te overspannen, en ook leefden er allerlei verkeerde voorstellingen ten opzichte van het lot der ontslapenen.⁵ Daar moest Paulus nog maar eens over schrijven. Hij zou het deze jonge gemeente niet al te euvel kunnen duiden. Hoofdzaak was in elk geval: de duivel had er geen gewonnen spel gekregen. Hun geloof en liefde waren nog niet verflauwd. Ze *stonden* nog in de Here. Onder het vertellen begonnen Paulus' trekken zich te ontspannen. 't Was of hij een ander mens werd. Hij herleefde. En nog geen uur later vloog de pen van

¹ Het griekse woord wijst op verademing, opleving.

² Zie 3:3 en 7.

³ Zie 3:5.

⁴ De griekse tekst van vers 6 luidt: Juist is Timotheüs bij ons gekomen van u.

⁵ Zie 4: 15.

Paulus' sekretaris over het perkament: die schreef wat Paulus nog in de bewogenheid⁶ van zijn vreugde dicteerde: "Want nu leven wij op, indien gij maar staat in de Here".

Wie tegenwoordig naarstig onderzoek doet naar de redenen, waarom de mensen weer "opleven", komt tot verrassende resultaten. Bij de meesten is er van opleving alleen dan sprake, als er wat te verdienen valt. Op de klank van het geld springen ze als een spiraalveer naar boven. De ingezonken energie herleeft, als zich nieuwe kansen voordoen. Ze halen weer ruimer adem. Het zijn over het algemeen heel fatsoenlijke mensen, waar niet dat op te zeggen valt. Alleen maar, hun horizon reikt niet verder dan deze aarde, en ze kunnen zich zelfs de *mogelijkheid* niet indenken, dat men zich warm kan maken voor andere dingen dan geld en goed. Wanneer ge deze mensen Paulus tot exempel stelt, die vrolijk is als het met hemzelf mis loopt, maar het schier besterft als het met de zaak Gods mis loopt, dan staren ze u verbaasd aan en denken bij zichzelf: man, je raast! Zoek deze lieden niet alleen in de wereld... ze zitten in de kerk in rijtjes naast elkaar.

Anderen leven op, niet wanneer "gij maar *staat* in de Here", maar als er een *valt*. Dan hebben ze stof voor gesprekken. Ze fluisteren u in het oor, of u het al gehoord hebt, van die en die. Ze zetten een heel meewarig gezicht. Ze vinden het vreselijk, en wat zal de naam des Heren er weer door gelasterd worden. Maar intussen gnuiven ze van het relletje.

Ze halen hun hart op. Ze genieten gewoon. Ze leven op... ook dit soort opleving is onder "christenen" niet ongewoon.

En in het algemeen — niemand die een wandeling onderneemt door de straten van ons hedendaags kerkelijk Jeruzalem, zal toch wel durven beweren, dat de grondtoon van alle klanken die hij opvangt, is het paulinische: nu leven wij op, als gij maar staat in de Here. Die het wèl beweert, bezit een benijdenswaardige naïviteit.

Er wordt tegenwoordig veel gesproken over de *inzinking* der kerk. Het zou dwaasheid zijn, dit te ontkennen. Er *is* inzinking over de hele linie. Inzinking van geestelijk leven, van kerkelijk besef, van zedelijk leven. Wie zijn best doet, de toestand gunstiger te schilderen dan hij in werkelijkheid is, doet de kerk geen dienst. Paulus was nuchter genoeg, om bij al het goede, dat hij uit Thessalonica hoorde, de gebreken te zien. Hij gewaagt van een "volmaken, hetgeen aan uw geloof ontbreekt". Hij moest van de drie: geloof, hoop en liefde, de hoop al laten vallen. Het zou zeer de vraag zijn of hij de beide andere kon handhaven, als hij nú eens een brief moest schrijven aan de kerk.

Aan lieve woorden en vleiende opmerkingen hebben we geen behoefte. Wel aan boetprofeten, die in de trant van Amos ons mooie kerkelijke huis een "vervallen hut" durven noemen en die met het paslood in de hand aanwijzen hoe hopeloos scheef de muren staan.

Dwaasheid, dit alles te verbloemen. Maar evenzeer dwaasheid, er ach en wee over te roepen, als niet ieder begint *wee te roepen over zichzelf*. Met vele woorden en diepe zuchten reformeert men niet. Wel door persoonlijke bekering. Bekering tot het standpunt van Paulus, die met de kerk *meeleeft*, dat wil zeggen ook *meesterft* als het moet: Jeruzalem, zo ik u vergete, zo vergete mijn rechterhand zichzelf. Van opleving, *réveil*, zal alleen sprake kunnen zijn, niet als het geritsel van bankpapier het blazen van de *reveille* is, maar als wij, ieder persoonlijk, leren opleven bij Sions welzijn, en wenen, wenen om Jeruzalems gruis.

De grootste kanker van onze tijd is, dat het dogma van de kerk des Heren voor de grote meerderheid niet meer is een kwestie van leven en dood. De kerk wordt gebouwd op het terrein der "adiaphora". Ze heeft geen absolute waarde meer doch slechts een betrekkelijke.

⁶ De gedrongenheid van de zin, waarin eigenlijk twee gedachten in elkaar overlopen, verraadt een bewogen goedsgesteldheid.

Men interesseert er zich hoogstens voor, zoals men zich voor een "onderneming" interesseert.

De heerlijke opbloei der eerste christelijke kerk is alleen te verklaren uit het feit, dat er mensen waren als Paulus, die met de kerk wilden leven en sterven. De inzinking van onze tijd is er, omdat men zónder kerk ook wel kan leven en sterven.

O, Heilige Geest!, graveer dit woord van U in onze harten: "Nu leven wij op, indien gij maar vaststaat in de Here".

Dan alleen hebben wij met Paulus de moed om ons leven, ook ons kerkelijk leven, te plaatsen onder het licht van de wederkomst van de Zoon, om onberispelijk te zijn "in heiligheid voor onze God en Vader bij de komst van onze Here Jezus Christus met al Zijn heiligen."⁷ En Zijn Zoon uit de hemelen te verwachten ... !

⁷ 3:13

XII: HEILIGING EN UITBUITERIJ

"Want dit wil God: uw heiliging... dat men zijn broeder niet slecht behandle of bedriege in het zakendoen." ^[1]

1 Thess. 4:3a, 6a

[1] In afwijking van de nieuwe vertaling, die vers 6a kennelijk op het voorgaande laat terugslaan, is voor de meer gangbare opvatting gekozen, dat Paulus hier de (bekende) handelspraktijken der Thessalonicensen op het oog heeft. Men zie o.a. Van Leeuwen, a.w.

De beide brieven aan de Thessalonicensen hebben tot thema de wederkomst van Christus. De Thessalonicensen leefden in de stellige verwachting, dat die dag zeer spoedig zou aanbreken. Dit had natuurlijk zeer goed kunnen zijn, want van die dag en die ure wist toen ook niemand — Paulus ook niet, en uit verschillende uitlatingen van de apostel kan zelfs opgemaakt worden, dat hij *gehoopt* heeft die wederkomst zelf te beleven.

Wie nu echter menen mocht, dat Paulus onder de invloed daarvan zich zou overgeven aan stil mystiek gepeins, of zijn brieven zou doen overlopen van zalige heimwee-klanken, vergist zich. Integendeel. Als hij zijn lezers vermaant, *nuchter* te zijn¹, dan geeft hij in die nuchterheid zelf het voorbeeld. Want juist in zijn brief over de wederkomst van Christus geeft hij zeer "nuchtere" en uitermate praktische vermaningen voor het gewone *dagelijkse leven*. Een voorbeeld daarvan is de tekst die hierboven staat. "Want dit wil God: uw heiliging". God begint, waar wij menen te mogen ophouden. Menen wij, dat het *eindpunt* bereikt is bij onze wedergeboorte, onze aanneming tot kinderen of onze eerste bekering, de Schrift leert ons, dat we dan nog maar bij het *beginpunt* zijn, dan komt nog die lange, bange weg van worsteling tegen zonde en wereld ... God wil uw *heiliging*.

Waarin die heiliging nu moet uitkomen, zegt Paulus in de verzen 3-6. Hier moeten we goed opletten. Als hij in vers 6 zegt: "dat men zijn broeder niet slecht behandle", dan begint hij niet met een heel nieuw onderwerp, maar dan valt ook dat nog onder de "heiliging" van vers 3. De heiliging moest bij de Thessalonicensen op twee terreinen doorwerken, wil de apostel zeggen. Op het terrein van het huwelijksleven (vers 3b, 4, 5) en op het terrein van het sociaal-maatschappelijk leven (vers 6) moest het uitkomen dat zij veranderde, bekeerde mensen waren. Dat Paulus juist deze twee noemt, komt natuurlijk hier vandaan, dat deze jonge gemeente pas uit het heidendom was overgekomen, nog midden in een heidense omgeving leefde, en juist ten opzichte van het 'huwelijks- en het sociale leven de toestanden in het heidendom zo droef waren.

De Thessalonicensen hadden bij hun bekering hier wel een open oog voor gekregen, maar men legt zijn oude leven niet maar zo gemakkelijk af, zoals men bijvoorbeeld een jas uittrekt. Intussen rijst de vraag, of ook in onze tegenwoordige tijd niet het huwelijks- en het sociale leven in de eerste plaats voor heiliging en reformatie in aanmerking komen.

Eerst geeft Paulus dan enige opmerkingen ten beste over het huwelijksleven. Zij moeten zich onthouden van hoererij, en een ieder van hen moet weten, „in heiliging en eerbaarheid zijn vat te verwerven". Zoals u weet, komt in de Schrift de kwalificatie "vat" voor "vrouw" meer

¹ 5:6

voor, denk maar aan het "zwakkere vat". Deze benaming "vat" klinkt wel een beetje oneerbiedig in onze westerse oren, maar, ofschoon Paulus ongehuwd was, en schreef: "die niet trouwt, doet beter", heeft hij noch met het een, noch met het ander een onvriendelijkheid aan het adres van de dames bedoeld.

Hoewel over de heiliging in het huwelijk zeker ook voor onze tijd vele dingen te zeggen zouden zijn, stap ik thans met u over op het tweede terrein: het sociaal-maatschappelijk leven. Ook daar, zegt hij, moet de heiliging doorwerken. Het nieuwe, door de Heilige Geest gewekte leven, laat zich niet aan banden leggen. Grenzen zijn er niet voor te trekken. Het is als de nieuwe wijn, die "tot de spon uitberst", zoals Vondel zei. Het springt over de kerkmuren en de huismuren heen midden in het maatschappelijk leven van elke dag. Dat Paulus dit sociaal-maatschappelijk leven bedoelt, komt in de oorspronkelijke tekst nog veel beter uit. Hij gebruikt nogal sterke woorden, die op het eerste horen wat overdreven aandoen, als socialistische strijdkreten, maar die in zijn mond geheiligd zijn, en een diep ernstige bedoeling hebben. "Dat niemand zijn broeder uitbuite en afzette", zo betuigt hij met klem, nl.: in de *handel*. Dat woord "handel" komt ook voor in de bekende gelijkenis van de talenten: "Drijft handel, totdat ik terugkom".² Zo is dus duidelijk, wat Paulus zeggen wil: in de handel, in het zakendoen, in het bedrijf mag niemand zijn broeder uitbuiten, en ook niet afzetten. Zo wordt het heel gewoon, en nuchter nietwaar, maar het leven is ook heel nuchter, en het christen-zijn komt juist uit in het gewone alledaagse leven.

Hier liggen kostelijke aanwijzingen voor patroons, winkeliers, en voorts voor allen die met beide voeten in het bedrijfsleven staan. Het "meer willen hebben" ligt in ons aller hart en daarom ligt de zonde van "uitbuiten en afzetten" voor de deur. Niemand wasse zijn handen nu maar in onschuld. Het uitbuiten en afzetten, van de broeder nog wel, is een groot kwaad onder de zon, ook in het maatschappelijk leven van vandaag.

Dit kwaad trachtte Paulus niet te beteugelen door het geven van allerlei wetten en voorschriften, hoe goed die ook mogen zijn. Van kontrakten, controle-wetten, warenkeuringen, enz., om het uitbuiten en het afzetten in zakendoen tegen te gaan, verwacht Paulus niets. Ik zeg niet dat het geen nuttige dingen zijn tegenwoordig. Maar ze zijn er voor de "wereld". Voor u moet een heel ander motief gelden: u moet die dingen nalaten, omdat de wil van God is: uw heiliging. Indien u als een geheiligd mens uw kantoor of werkplaats binnenstapt, uw bedrijf regelt, achter de toonbank staat, of uw waar aan de man brengt, dan komt alles in orde, ook zonder uiterlijke voorschriften. Want met vlammige letters staat in uw hart: "Dit wil God, uw heiliging... dat men zijn broeder niet slecht behandelde of bedriege in het zakendoen".

Zodat Paulus maar zeggen wil, dat iemand die de mening is toegedaan dat in het maatschappelijk en sociale leven een andere moraal geldt dan in de kerk, er vlak naast grijpt. Wie zijn christelijk jasje uittrekt op zijn werk of op de beurs, in zijn huis of op de veiling of op school, die heeft dan ook alleen maar een christelijk *jasje*, maar geen christelijk *hart*.

Als de apostel vermaant, dat niemand zijn *broeder* uitbuite of afzette in zaken, dan ligt daar natuurlijk niet in, dat men het een ander, die geen "broeder" is, wèl mag doen. Door de expresse bijvoeging "broeder" wil Paulus misschien zeggen, dat dit kwaad onder "broeders" nogal veelvuldig voorkomt, maar daar het minst mag geduld. Dit alles schrijft Paulus in een brief, die boordevol is van de wederkomst van Christus. Zodat hij maar zeggen wil, dat dit niet maar een dogma is ...

² Lukas 19 :13

XIII: TOEKOMSTVERWACHTING EN POLITIEK

Wij vermanen u, broeders... er een eer in te stellen rustig te blijven en uw zaken te behartigen.

1 Thess. 4 :11a

Het moet voor vele kerken en vele christenen in ons lieve vaderland, die er van houden bij duizenden-een gelegenheden met elkaar te kibbelen, toch wel wat beschamend zijn, als ze horen dat Paulus aan de gemeente van Thessalonica kon schrijven: "Over de broederliefde is het niet nodig u te schrijven".¹ Met de broederliefde was het daar in orde. Ze hadden zelf van God geleerd elkander lief te hebben — goddelijk onderwijs dus. En wie dit goddelijk onderwijs ontvangt, krijgt niet alleen theoretisch, maar ook praktisch les ... "Gij *doet* dat dan ook."²

Toch gebiedt de eerlijkheid te zeggen, dat deze voorstelling van zaken zó niet geheel juist is. Immers, het kwam in Thessalonica ook nog wel voor, dat de een de ander uitbuitte en afzette in het zakendoen,³ wat niet bepaald een uitvloeisel van "broederliefde" is. En straks moet de apostel zelfs vermanen: "Houdt vrede onder elkander",⁴ en: "Ziet toe, dat niemand kwaad voor kwaad vergelde".⁵ U vraagt uzelf natuurlijk af, hoe het een met het ander te rijmen is, en of die min of meer vleierende opmerking: "Over de broederliefde is het niet nodig u te schrijven", soms als bittere ironie bedoeld is.

Nu, ironisch kon Paulus wel eens wezen, maar hier is hij het toch niet. Hij zegt hier wat hij meent, en meent wat hij zegt. De kwestie zit echter zo, dat Paulus deze herinnering aan de christelijke *liefde* gebruikt als een aanloopje, om te komen waar hij wezen wil: de christelijke *hoop*, de christelijke *toekomstverwachting*, waar heel de brief om draait, maar waarop hij nu in bijzonderheden zal ingaan. Paulus herinnert zich natuurlijk heel goed, dat hij zijn brief begonnen is met de trias: geloof, hoop en liefde.⁶ Aan die draad spint hij nu voort. Hij schrijft maar niet lukraak. Er zit systeem in zijn brieven. Het *geloof* laat hij nu even buiten beschouwing. Met de *broederliefde* is het in orde, d.w.z. *principieel*, want ze zijn hierin van God geleerd. *Gradueel* nog niet: "Maar wij vermanen u, broeders, dit nog veel *meer* te doen". Om het oude beeld te gebruiken: in de *broederliefde* zijn ze volmaakt in de *delen*, maar nog niet in de *trappen*. Ze kunnen en moeten nog hoger klimmen, maar dat *kómt* wel. In de *wortel* is de zaak van de liefde gezond. Principieel is hier niets recht te zetten. Paulus kan het laten bij een vermaning, om nog meer *vrucht* te dragen, maar verder... is het niet nodig erover te schrijven. Dat kan hij helaas van de christelijke hoop niet zeggen. Daaraan ontbrak ook nog veel in de *delen*. Had Timotheüs niet het bericht gebracht van hun goede voortgang in geloof en liefde⁷ ... zonder dit te kunnen zeggen van de *hoop*? Ja, waarlijk, ten opzichte van de toekomstverwachtingen waren ze geheel op een dwaalspoor. Het rechte inzicht ontbrak geheel en al. Ze dachten er principieel verkeerd over... met andere woorden: over de christelijke *hoop* is het wèl nodig u te schrijven. Wat Paulus dan ook bij dezen doet: "Wij

¹ 4:9

² 4:10a

³ 4:6

⁴ 5:13b

⁵ 5:15a

⁶ Zie 1:3

⁷ Zie 3:6.

vermanen u... er een eer in te stellen rustig te blijven en uw eigen zaken te behartigen."

Wat deden de Thessalonicensen dan, dat Paulus hun zeggen moet: Stelt er een eer in rustig te blijven. Dat zal u duidelijk worden, als u de betekenis van dat "er een eer in stellen" weet. Het is in de grondtekst één werkwoord, dat dikwijls gebezigd wordt voor: dingen naar een ere-ambt, bijvoorbeeld naar het lidmaatschap van gemeenteraad of Kamer. We komen met dit woord dus in de sfeer van de politiek. Mensen, die "er een eer in stelden" waren lieden, die een "zetel ambieerden", verkiezingskandidaten, die voor hun kandidatuur ijverig propaganda maakten. Door dit woord hier te gebruiken, zinspeelt Paulus blijkbaar op het feit, dat de christenen in Thessalonica ook "aan politiek" gingen doen, en hun kandidaten stelden voor het gemeentebestuur. Niet uit pralerij of ijdele eer, o nee! Maar ze leefden daar in Thessalonica in de stellige overtuiging, dat de dag van Christus aanstaande was.⁸ Zo hadden ze het van Paulus begrepen. Deze op handen zijnde wederkomst moest, vonden zij, de leidende gedachte worden bij alle maatregelen van staats- en stadsbestuur. Er moest geregeerd worden naar het "program" hunner christelijke eschatologie. Dat eiste het "beginsel". Hoe dit dan precies moest in de praktijk? Ja, wie zou dat zeggen. Dat wisten ze waarschijnlijk zelf niet. Over de verwezenlijking van hun program dachten ze eigenlijk ook niet zo erg na, immers daar waren ze nog lang niet aan toe. En zolang ze zelf de verantwoordelijkheid voor de regering niet behoeften te dragen, konden ze veilig heel hard roepen, en propaganda maken voor hun denkbeelden, en van "ontrouw aan de beginselen" beschuldigen, allen die het niet direct met hen eens waren.

Aan het adres van deze vaandelzwaaiende, luidruchtige verkiezingspropagandisten heeft Paulus nu te zeggen dat ze er een eer in moeten stellen *rustig te blijven en hun eigen zaken te behartigen*. Jammer genoeg gaat de fijne woordspeling, die de apostel hier gebruikt, in de vertaling geheel verloren. Evenals "er een eer in stellen" zijn namelijk ook de beide volgende uitdrukkingen "rustig blijven" en "z'n eigen zaken behartigen" vaktermen, die echter precies het tegenovergestelde betekenen van wat met de eerste uitdrukking is bedoeld, namelijk als *ambteloos* burger leven, zich uit het publieke leven *terugtrekken*. Min of meer paradoxaal zegt Paulus dus: ijvert er voor om ... geen zetel te krijgen. Stelt u kandidaat voor ... het ambt van ambteloos burger. Laat het uw *eerzucht* zijn... geen erebaantje te krijgen, rustig te leven en uw zaken te behartigen.⁹ Wilt ge ijveren en het vuur uit uw sloffen lopen, best, maar uw ijver is een betere zaak waard: Stelt er een eer in rustig te blijven.

't Is goed, dit woord zo even in z'n verband te lezen en dan te weten, dat Paulus hier afmaant van het *al te haastig tot beginselen proclameren van eigen lievelingsdenkbeelden op het terrein van het politieke leven*. Dit te weten is goed, zeg ik, omdat het kwaad van een tekst uit z'n verband rukken, en als een beschermend schild over eigen zonden opheffen, ook onder ons nog niet volkomen is uitgeroeid.

Dat het uw "ambitie" is, rustig te blijven — daarop kunt gij u niet beroepen, o mens, die de lijdelijkheid liefhebt, en de zondestrijd schuwt als de dood, want Paulus heeft het hier helemaal niet over het zieleleven. Dat zou wel een evangelie zijn "naar de mens", maar om zo'n "evangelie" te lezen, moet ge de bijbel maar niet opslaan. Een kalm leven is in Gods koninkrijk niet te wachten, en wie daar naar de betrekking van "ambteloos burger" solliciteert, moet z'n brieven van een ander adres voorzien. In de omgeving van Jezus Christus heeft ieder een ere-ambt, en wel drie voor één: profeet, priester en koning.

Dat het uw "ambitie" is, rustig te blijven en uw eigen zaken te behartigen, daarop kunt ook gij u niet beroepen, die rustig achter uw krant bij de warme kachel blijft zitten, en het werk door

⁸ Zie II 2:2.

⁹ Vertaling Dr. Van Leeuwen a.w.

anderen laat opknappen. Inderdaad, u "beijvert" u rustig te blijven en uw eigen zaakjes op te knappen, want men hoort of ziet u nooit. U hebt het veel te druk met "uw eigen zaken", om u met al die kerkelijke dingen te bemoeien. Voor ambtsdrager hebt u geen geschiktheid, voor evangelisatie geen lust, en voor vergaderingen geen tijd. U neemt plaats in het kerkelijk wagentje, en laat het door anderen trekken, zoals iemand eens opmerkte, om alleen maar dan hard te roepen, als het wagentje uit het spoor loopt. Waag het nu echter niet, Paulus als schutspatroun in te roepen, want hij heeft het hier helemaal niet over het kerkelijk leven. Als het over die dingen gaat, laat hij heel andere klanken horen.

Het is speciaal over het terrein der politiek, dat Gods Woord hier een lichtstraal laat vallen. Bemoeit u, zegt Paulus, daar niet mee, tracht daar de gang van zaken niet te beïnvloeden. Och, arme, daar gaat dus het hele politieke bedrijf voor de bijl, christelijke politiek inclusief? Natuurlijk bedoelt Paulus dat niet. Daar denkt hij zelfs niet aan.

Dat is geen ogenblik te verwachten van de man, die het geweldige woord sprak: "Alles is uwe". Wat hij alleen maar zegt is dit: Gij, Thessalonicensen, zijt er in "het stuk der christelijke hoop" nog helemaal naast. Weest nu niet zo dwaas uw "opvatting" ervan als vaststaand *beginsel* te propageren. Gij, die "zetels" wilt beklimmen, moet nog leren luisteren *aan mijn voeten*. Stelt er een eer in, *rustig* te blijven, en te *luisteren*. Gij, die meesters wilt zijn, moet eerst leerlingen worden. Gaat niet als beginselen uitroepen, wat in het geheel geen beginselen zijn. Wie aan *beginselenproclamatie* wil doen, moet met *beginselstudie* beginnen. Hoort Gods stem!

XIV: TOEKOMSTVERWACHTING EN SOCIALE AKTIE

... en met uw handen te werken, zoals wij u bevolen hebben, opdat gij u behoorlijk gedraagt ten aanzien van hen die buiten staan, zonder iets nodig te hebben.

1 Thess. 4 :11b, 12

Het denken beheerst schier altijd het leven, en stuwt het in de goede of de verkeerde richting, al naarmate de denk beelden aan Gods Woord ontleend zijn of niet. Het werd daarom werkelijk hoog tijd, dat Paulus de scheefgetrokken toekomstverwachtingen daar in Thessalonica recht kwam zetten, omdat de verkeerde *gedachten* omtrent de wederkomst van Christus niet alleen de politiek "angehauchte" naturen het hoofd deed verliezen, maar ook onder de *arbeidersklasse* doorwerkten, zodat deze gevaar liep de zo nodige *nuchterheid*, waaraan de apostel telkens herinnert in deze brief, te verliezen.

Het schijnt dat in Thessalonica en elders het gepredikte evangelie de meeste aanhang gevonden heeft bij de middenstanders en de arbeiders — tout comme chez nous. Speciaal deze arbeiders, die eigenlijk slaven waren, en wèl plichten maar geen rechten hadden, waren er slecht aan toe, en moesten waarlijk wel in het zweet huns aanschijns hun brood eten. Toen deze mensen nu hoorden — althans meenden te horen — dat Christus spoedig zou wederkomen, hielden zij op met werken. Immers, een rijke erfenis lag bij die wederkomst op hen te wachten, en het was nog maar een kwestie van enkele weken, of maanden hoogstens, dat die erfenis hun in de schoot zou vallen. Daar konden ze nu al wel op teren. Dit waren de "ongeregelden"¹, waarover later breder. Arbeidsschuwheid was dus ook al een verschijnsel van die tijd, al moge die, met het oog op de slavernij, tóén verschoonlijker geweest zijn dan thans.

Hier kwam nog bij, dat in de griekse wereld van toen de arbeid, met name de handenarbeid, toch al niet in een te beste reuk stond. "Met z'n eigen handen te werken", wat Paulus wilde, gold eigenlijk voor een schande. Het kwam toen nog in niemands brein op verzen te maken op de arbeider, nog minder om deze mensen als een soort afgoden voor te stellen, die met hun stalen spieren de wereld beheersen. Het werk was voor de dommen, daarmee uit, en de arbeiders waren *slaven*, die hun oren en ogen niet geloofd zouden hebben, als ze een blik hadden kunnen slaan in de hedendaagse arbeidersbeweging. Men sprak ook niet neutraal van "werknemers" en "werkgevers". Er waren eenvoudig slaven en vrijen. Deze laatsten, de vrije burgers, wachtten zich wel om met hun handen te werken. Ze filosofeerden en disputeerden liever, en "bestedden hun tijd tot niets anders, dan om iets nieuws te zeggen en te horen". Het was dus niet te verwonderen, dat toen deze "arbeiders" het evangelie Gods hoorden, waarin geen slaaf en geen vrije is, zij hun voeten zetten op de ladder die leidde naar de hoogte der "vrije burgers"; zij zagen niet in, waarom er geen *gelijkheid* zou mogen zijn. Klancken als emancipatie, vrijheid en gelijkheid vulden de lucht. Ze wilden ook, net als de "vrijen", niets doen. Ze gingen staken.

Nu gaat Paulus midden tussen deze betogende stakers in staan. Hij geeft hun vals enthousiasme geen voedsel, maar stuurt ze eenvoudig naar hun werkplaatsen terug met de boodschap: "Werken met uw eigen handen, zoals wij u bevolen hebben".² Hij spreekt niet

¹ Zie 5:14, II 3:6, 11.

² Dit "zoals wij u bevolen hebben" wijst erop, dat Paulus vroeger in zijn mondelinge prediking daar ook reeds op

van hogere lonen, betere tijden, afschaffing van slavernij, maar laat ze eenvoudig in zijn eigen vereelde handen lezen, zingt hun het lied van de arbeid voor, en spoort tot werken aan — anders niets.

Dat is nogal nuchter, zo niet ontvullend. Maar zo is nu eenmaal het evangelie. Valse toekomstverwachtingen — ze mogen dan religieus getint zijn als in Thessalonica, of a-religieus in de trant van het hedendaagse socialisme — brengen altijd het sociale leven in de war, en doen de ogen sluiten voor de *werkelijkheid*. Paulus is ook enthousiast, maar geen fantast. Hij is idealist, en daarom in de goede zin realist. Hij preekt de arbeiders voor dat ze koningskinderen zijn, maar leert ze tegelijkertijd zwoegen en zweten voor een stuk brood. Hij zegt hun aan dat ze rijker zijn dan miljonairs en spoort ze toch aan trouw te arbeiden, om een paar kwartjes te verdienen. Hij roept uit dat het koninkrijk der hemelen nabij gekomen is, en dat Christus op een wolkenwagen reeds komt aanrijden, maar laat tegelijk de arbeiders lopen in 't gareel alsof er geen morgen daagt. Het een en het ander. Het één juist om het ander. Want wie zijn wandelingen in de hemelen heeft, en met de komende Christus zijn stille uren op de berg, die keert in het gewone leven met een glinsterend aangezicht terug. Die kan zingen. Zingen ook het lied van de arbeid. Ook al moet hij zweten. Die ziet de dingen zoals ze zijn, maar in het licht van wat zij *zullen* zijn, als de heuvels dragen het heilig recht. En hij haast zich niet. Waarlijk, wie het evangelie der parousie verstaat, wordt tot *alle* goed werk *bekwamenlijk* toegerust. Hij zij dan politicus of arbeider.

Zonder de arbeid te vergoddelijken, heeft Paulus toch de arbeid z'n plaats gewezen als goddelijk beroep.

"En met uw eigen handen te werken". Laten nu onze christelijke vakverenigingen toezien!

In Thessalonica heeft men het werk gestaakt en naar "verheffing van de arbeider gevraagd", *niet* uit zelfzuchtige motieven of in naam van de klassenstrijd, maar *in naam der religie*. Het gevaar is zo groot, dat onder vrome klanken vele onvrome dingen met vlag en wimpel worden binnengehaald. De christelijke vlag dekt niet altijd een christelijke lading, maar kan wel vele onchristelijkheden en valse idealen *bedekken*.

Elke arbeid is een "goddelijk beroep", maar blijve dan ook "beroep", dat wil zeggen, niet enkel een *middel* om veel geld te verdienen, waarna zo spoedig mogelijk het "beroep" dient te worden afgeschaft.

Arbeid adelt, maar de christen-arbeider, die een hogere adel kent — ieder christen is van adel — late dan ook zien, dat de adel ook *arbeidt*, en het lied van de arbeid niet heeft verleerd. In het paulinische woord, dat we hierboven uitschreven, staat ook nog te lezen: "... opdat gij u behoorlijk gedraagt ten aanzien van hen die buiten staan, zonder iets nodig te hebben". ... Zonder iets nodig te hebben — wat bedoelt Paulus daarmee? Na alles wat hij gezegd heeft tot de emanciperende arbeiders van zijn dagen, zijn we geneigd te denken: de apostel blijft hier helemaal in de lijn; hij is het oud-liberale beginsel toegedaan: gij, arbeiders, hebt toch eigenlijk niets nodig. Wat wilt ge toch met uw klagen en vragen? Zorgt maar, dat ge er door heen komt met God en met ere, maar voor de rest geen nieuws. Ge blijft tenslotte "maar" arbeiders, dat wil zeggen: nog net mensen, maar meer ook niet... niets nodig. Arbeiders zijn arbeiders.

Wie echter de apostel deze mening in de schoenen zou willen schuiven, doet hem grotelijks onrecht.

Hij zegt niet dat ze moeten arbeiden om ... geen ding nodig te hebben, wat in dit verband

gewezen heeft, en dat het sociale element in zijn elementaire prediking aan de heidenen dus ook voorheen niet ontbrak.

geheel onbegrijpelijk zou zijn, maar om ... geen *mens*³ nodig te hebben, d. i. ze moeten werken om niet tot de bedelstaf te geraken, zodat ze van giften en gaven van anderen afhankelijk zouden zijn. Hier stelt Paulus tegenover het valse ideaal der *gelijkheid* het ware ideaal der fiere *onafhankelijkheid*.

Zo raakt de apostel ongemerkt de keerzijde van de sociale kwestie aan. Zij, de arbeiders, mogen en moeten staan naar een onafhankelijke positie om, zoals men tegenwoordig zou zeggen, "zich te kunnen ontplooien als beeldragers Gods". Niet afhankelijk van gril of luim der patroons. Maar met hun eigen handen werkende, zich een pad banen naar een onafhankelijke positie in de maatschappij.

Hier ligt dus een zijdelingse wenk voor de patroon.

Tot de arbeider zegt hij: ... Werk met uw vereelde handen.

Tot de patroon zegt hij: ...De arbeider is zijn loon waardig, opdat hij onafhankelijk zij.

"Opdat gij u behoorlijk gedraagt ten aanzien van hen die buiten staan." Ja.

Want die "buiten staan" nemen "die binnen zijn" in scherpe observatie.

Laten zij dan weten, dat gij de Zoon uit de hemelen verwacht, die volgens uw belijdenis kan komen, onverwacht, als de machines stampen, de hamers kloppen en de sirenes loeien!

³ Het Grieks laat beide vertalingen toe: geen *ding* en geen *mens*, doch de eerste vertaling geeft in dit verband geen zin.

XV: TOEKOMSTVERWACHTING EN MYSTIEK

En zo zullen wij altijd met de Here
wezen.

1 Thess. 4 :17b

Niets nieuws verkondigde Paulus de christenen van Thessalonica, toen hij verklaarde, dat, als de Godsbazuinen zullen klinken ter aankondiging van de komst van de hemel-Bruidegom en ter inleiding van het grote hemelfeest, "wij weggevoerd zullen worden op de wolken, de Here tegemoet in de lucht". Daar was juist al hun peinzen op gericht, om, als de maagden in de gelijkenis, de Bruidegom een eindweegs "tegemoet" te mogen gaan "in de lucht", Hem af te halen uit Zijn hemelwoning en een "blijde inkomst" te bereiden op de nieuwe aarde, waarboven een nieuwe hemel zich welven zal. De gedachte aan dit ogenblik van weerzien en de beleving in de geest van die "blijde inkomst" deed hen reeds "huppelen van zielevreugd"... Het wachten was nu nog maar op de stem van de archangel, elke morgen en elke avond weer... Maar toen gebeurde er iets, waar zij volstrekt niet op gerekend hadden.

De bleke dood kwam enkelen weghalen. De dood, die niet vraagt naar onze toekomstverwachtingen, die een streep haalt door onze mooiste plannen en met zijn knokige vingers onze idealen in gruzels werpt.

Inplaats van de trouwkoets kwam nu de rouwkoets. Inplaats van engelen in witte gewaden kwamen de mannen met zwarte kleren. De bruidssluier, die al klaar lag, moest weer opgeborgen, en de rouwsluier omgehangen. En zij, die als vrolijke bruiloftskinderen de Here af zouden halen in de lucht, moesten nu onder de aarde, waar niemand des Heren lof zingt.

Altijd doet de dood wenen. Maar in dit geval waren de sterfgevallen daar in Thessalonica wel uitermate pijnlijk. Zij wierpen een schrille wanklank door de hooggestemde toekomstverwachtingen heen. Men meende zo stellig, dat de Here spoedig komen zou, en zij allen Hem levend ontmoeten zouden... en nu? Tranen!

Wat hen bij dit alles wel het meest pijn deed, was de gedachte aan *het lot der afgestorvenen*. Aan zichzelf dachten ze nog niet in de eerste plaats. Wel had door deze gebeurtenissen ook hún hoop een geduchte knak gekregen, en vervaagde de verwachting, dat zij het moment van de koninklijke intocht van Jezus nog zouden beleven, maar... zij hadden nog de kans.

Maar de gestorvenen! Wie zou zeggen, waar zij waren, als Jezus kwam? In elk geval zouden ze niet meegaan in de feestelijke reien, de lucht in. Die glorieuze ontmoeting zouden ze moeten missen, en datgene waarop ze zich zolang gespits hadden, zou hun toch nog ontgaan. De doden, ach hun lieve doden, zij zouden de achterblijvers zijn, en roerloos liggen in hun kille kamers op de dag van het grote feest.

Zo dachten zij. Ze hóéfdn zo niet te denken. Want Paulus, die letterlijk *niets* in zijn prediking te Thessalonica had overgeslagen, had *natuurlijk* ook over de "opstanding der doden" gesproken. Maar ja, het is zo moeilijk het *hele Woord Gods* te horen. Dat blijde van de "wederkomst", dat hen bijzonder interesseerde, was vastgehaakt in hun zielen, maar dat van de "doden", dat sombere,... waren ze vergeten. En toen kwam de teleurstelling.

Toch willen wij deze griekse christenen, die zo mistastten in het "stuk" der "christelijke hoop", niet hard vallen, want onder dit alles stond als een tere roos te geuren: de *liefde*. Werkelijk, Paulus, over de broederliefde was het niet nodig hun te schrijven, want wat daar in

Thessalonica de tranen mild deed vloeien, dat was de bezorgdheid over het heil... *van anderen*. Dat die zoveel nu moesten *missen*, dat deed hen wenen. Ieder was zichzelf daar niet het naast. De hoogste levensvraag was niet: als *ik* er maar kom, en als *ik* er maar deel aan krijg. Met heilige bezorgdheid was een ieder vervuld over het zieleheil van de naaste. Men beleefde er de gemeenschap der heiligen, dat *allen* en een *iege*lijk aan de schatten en gaven van Christus gemeenschap hebben.¹ Men haalde het geluk niet enkel naar zichzelf toe, maar begeerde vurig, dat anderen het ook deelachtig werden. Ze wensten elkaar niet enkel heil en zegen toe op de nieuwjaarsdag, om de overige 364 dagen elkander het licht in de ogen nauwelijks te gunnen. Het geloofsartikel van de gemeenschap der heiligen was daar levenspraktijk.

Te prijzen is deze liefde, maar met liefde alleen komt men er niet. Sloeg deze liefde het juiste pad in, dan mag de hoop niet dwalen, want zij zijn zusters, die bij elkaar horen. Nu komt daarom Paulus de hoop van haar doolpad terugroepen. Niet door nu eens *zijn* toekomstverwachtingen ten beste te geven, maar hij kan een beroep doen op de hoogste autoriteit, en ze terechtwijzen, door te herinneren aan een woord, dat de Here Jezus zelf eenmaal gesproken heeft. Jezus heeft namelijk gezegd dat zij, die de dag van Zijn toekomst beleven zouden, in geen geval de ontslapenen zouden *voorgaan*. De doden zullen dus niet achterblijven.

Ze zullen eerst opgewekt worden. En de levenden en de doden zullen *tezamen* opgenomen worden in de wolken.² Zij kunnen gerust zijn... de heerlijke intocht zal de ontslapenen zo min als de levenden ontgaan. Zij mogen wel treuren, want het evangelie maakt wel mensen van graniet, doch geen harten van marmer, en geen tranenloze ogen; alleen maar... ze mogen niet treuren als "*de anderen*", die geen hoop hebben.

Waarom zouden ze ook eigenlijk treuren zonder hoop? Immers *gestorven* zijn hun doden eigenlijk niet, ze zijn alleen maar ingeslapen. *Gestorven* in de volle zin des woords is er maar Eén: Jezus. Hij ontsliep niet. Hij stierf. Boven Zijn ruw-houten doodsbed welfde zich geen hemel vol muziek, maar rondom het kruis waren wolken en donkerheid en godverlatenheid. Maar omdat Hij *stierf*, kunnen de zijnen *slapen* gaan.³ En wijl zij *slapen*, zal de Godsbazuin hen wel tijdig wekken op die dag, en dan komt na de optocht het feest, en gaat het al dieper de eeuwigheid in. Zo zullen wij altijd met de Here wezen.

Altijd met de Here... ziedaar *Paulus'* toekomstverwachting en zielsinnigste mystiek tegelijk. Wie nu eens precies van Paulus wil weten hoe het er in de hemel zal uitzien, wordt bij hem niet veel wijzer, maar hij zegt er toch dit positieve van, dat het zal zijn een... altijd met de *Here* wezen. Daarin culmineert voor hem de hemelheerlijkheid; al het bijkomstige valt weg. Het feest doet het niet, en de gouden straten doen het niet, en de muziek doet het niet, en de palmtakken niet... maar de Here: Christ avant tout. Het hemelse huwelijk is hem geen huwelijk uit berekening, waar het om de "schatten en gaven" van de Bruidegom te doen is, maar een huwelijk uit liefde... de Bruidegom zelf! Hem te hebben! Hem eeuwig te hebben! Altijd met de Here!

Het wordt ons hier vergund een blik te slaan in de ziel van Paulus, de mysticus bij uitnemendheid. Heel zijn hemelverlangen ligt uitgedrukt in dit: altijd met de Here zijn.

¹ Heidelbergse Catechismus, Zondag 21.

² Vers 15: Want dit zeggen wij u met een Woord des Heren. De apostel haalt dus hier een bekend woord van de Heiland aan, dat in de evangeliën wel niet te vinden is, maar toen door overlevering van genoegzame bekendheid was. Niet alle "woorden des Heren" staan in het evangelie (Joh. 21:25). Zie ook Jezus' woord in Handelingen 20:35 aangehaald: het is zaliger te geven dan te ontvangen.

³ Deze tegenstelling heeft Paulus duidelijk op het oog in vers 14: want indien wij geloven, dat Jezus *gestorven* en opgestaan is, zal God ook zó hen die *ontslapen* zijn, door Jezus wederbrengen met Hem.

Christus is hem dus het allerheerlijkste. De gemeenschap met de Here Jezus opgesmolten in de uurloze eeuwigheid... *Altijd* met de Here ... altijd.

Zo zegt Paulus hier van de hemel heel weinig, en ook heel veel. Genoeg althans, om onszelf antwoord te geven op de vraag, of wij ook graag in de hemel willen komen, en of wij ons er thuis zullen voelen.

Maar wie zou nu *niet* graag in de hemel willen komen? Wat een dwaze vraag! Nu, deze vraag is misschien minder dwaas dan ze lijkt. Veel mensen willen niet in de hemel komen. Ik bedoel: *de* hemel. Wel in *een* hemel. Een hemel waar ze echt genieten kunnen. Waar het goud voor het oprapen ligt op de straat, en waar het altijd feest is. Een hemel, die er niet minder hemel om zou wezen, als de *Here er niet was*. Integendeel, het zou de feestvreugde verhogen, want de aanwezigheid van Jezus doet hen altijd wat pijnlijk aan. Nu, zo'n hemel is een mohammedaanse hemel, maar geen christelijke, want in de hemel is het zaligste: altijd met de Here te wezen.

En een mohammedaanse hemel is ... een waan. Wie dus dergelijke toekomstverwachtingen koestert, heeft *geen* verwachting, en behoort tot "de anderen, die geen hoop hebben".

De hemel is altijd durende *gemeenschap met Christus*. De catechismus vraagt ergens⁴: is er enig middel om de straf te ontgaan en wederom tot genade te komen? Nu, wie dat "ontgaan van de straf" het hoogste goed acht, en over het "wederom tot genade, d. i. in zalige gemeenschap met Christus komen" gemakkelijk heenglipt, heeft niet alleen van de catechismus, maar, wat veel erger is, ook van Jezus Christus niets begrepen, en heeft Hem "nooit gekend".

Jezus is in de hemel de allereerste en de allerlaatste. En de vraag mag gesteld, of de hemel geen grote teleurstelling zal worden voor hen, die Jezus hier nog niet kennen als de allereerste en de allerlaatste. Beter, of er voor dezulken wel een hemel is. Daarboven, zo onderwijst ons de Schrift, wordt heel wat "te niet gedaan".⁵ Buik en spijs, en huwelijk en talen en gaven. Maar zal er dan in de hemel geen eindeloze verveling zijn voor hen die deze dingen "hun hoogst geluk, hun zielsgenoegen achten"? Het is nogal gemakkelijk gezegd in een gemoedelijk ogenblik:

Weg wereld, weg schatten!
Gij kunt niet bevatten
Hoe rijk ik wel ben.
'k Heb alles verloren, maar Jezus verkoren,
Wiens eigen ik ben.

Maar als ge dan eens alles verloren hebt, en de wereld haar schatten aanbiedt met handen vol... wat dan?

De vraag, wat wij aan de hemel hebben, wordt zo herleid tot de vraag wat wij aan de Here hebben. Wie Christus op aarde niet als het "hoogste goed" kende, zal Hem in de hemel nooit als de Allerhoogste kunnen eren. De vraag naar de hemel is een vraag voor de aarde. De *toekomstverwachting* van straks wordt bepaald door de *mystiek* van het heden. Het hemel-enthousiasme der toekomst schikt zich naar het enthousiasme van nu, dit woord "enthousiasme" nu genomen in de letterlijke betekenis⁶: gemeenschap met Hem.

Tegenover het "altijd met de Here" straks, staat niet een "helemaal niet met de Here" hier, maar een "niet altijd met de Here". En dat is juist het smartelijkste voor Gods kinderen, dat

⁴ Heidelbergse Catechismus, Zondag 5.

⁵ 1 Cor. 13

⁶ enthousiasme = en theooi einai: in God zijn.

"niet altijd", dat gebroekene, dat gevoel Hem soms kwijt te zijn, die donkere dagen. En na zulke tijden wenkt hen nog dringender het blijde ideaal: "altijd met de Here".

Met de Here.

Niet *bij* de Here.

De Farizeeën zijn bij de Here geweest. En Judas ook. En zoveel naam - christenen vlak bij Hem "onder het geklank des Woords". Maar niet mét Hem. Mét de Here was de apostel Johannes, en Maria, en Martha, en de Kananese, en... Paulus!

Deze toekomstverwachting van "altijd met de Here wezen", kan niet nalaten invloed te hebben op ons leven. Aan Zijn altijddurende tegenwoordigheid zullen wij hier reeds moeten wennen. Zullen we ons ook willen wennen. Een gewinnen aan de Here. Aan Hem gewinnen door Zijn aangezicht te zoeken in de uren der mystiek. Aan Hem gewinnen door Zijn geboden te doen, die niet zwaar zijn. Opdat wij straks niet onwennig staan temidden van de engelen, die vliegen op Zijn wenken, gewillig, altijd gewillig.

XVI: INSLAPEN

Want indien wij geloven dat Jezus gestorven en opgestaan is, zal God ook zó hen, die ontslapen zijn, door Jezus wederbrengen met Hem.

1 Thess. 4 :14

De gelovigen verwachten de Zoon uit de hemelen. Vandaar dat hun *levensbeschouwing* een geheel andere is dan die der wereld: wie naar boven kijkt, ziet de dingen nu eenmaal anders dan wie in de aarde graaft; toekomstverwachting en levensbeschouwing hangen ten nauwste met elkaar samen. Doch ook de *stervensbeschouwing* der christenheid staat diametraal tegenover die van het ongeloof. De kinderen Gods nemen op een gans andere wijze afscheid van *dit* leven dan de kinderen dezer wereld. De laatsten *sterven*, de eersten *slapen in*. Als de apostel Paulus èn hier, èn elders in zijn brieven,¹ het woord *sterven* wijzigt in *ontslapen*, dan is dat geen willekeur, ook geen verlegging van accent, maar dan zit er een andere stervensbeschouwing achter. Het woord "ontslapen" is in elk Nederlands woordenboek te vinden, maar hoort eigenlijk alleen maar thuis in het woordenboek van de christen. Ontslapen is alleen het privilege van degenen die in Jezus zijn. Zij mogen de dood, die een vijand blijft, en met wie zij nooit vertrouwd raken, noemen met de rustigste naam die men bedenken kan: een slaap!

Het fysisch gebeuren, dat wij "sterven" noemen, blijft voor alle mensen precies gelijk, onverschillig of men wedergeboren is of niet. In dat opzicht wedervaart allen enerlei lot — zoals die sterft, sterft ook deze. Zelfs kan het gebeuren, dat het sterfbed van een wereldling veel rustiger is dan dat van de oprechte kinderen des Heren. De eerste kan kalm verscheiden, zoals een nachtkaars langzaam uitgaat, terwijl bij de laatsten soms onder hevige benauwing de ziel uit het lichaam wordt gescheurd. Schijn bedriegt. Van de buitenkant gezien is het bij de rijke man alles mooi: een eerste klas begrafenis, veel bloemen en kransen, volg-koetsen, een lange rij sprekers bij de groeve. Stefanus sterft onder veel akeliger omstandigheden. De scherpe stenen suizen door de lucht, verbrijzelen zijn borstkas en slaan zijn schedel aan splinters. Maar de rijke *stierf* en Stefanus sliep onder die stenenregen rustig in... hij *ontsliep*. Het onderscheid ligt niet aan de zichtbare voorkant, maar aan de onzichtbare achterzijde. Sommigen sterven en slaan hun ogen op in de pijn, anderen ontslapen, en worden gedragen in Abrahams schoot.

De wijze waarop het *natuurlijk* sterven plaats grijpt is maar bijzaak. Men doet goed daar niet te veel waarde aan te hechten.

Ontslapen — nee, dat is van Paulus geen eufemisme, dat wil zeggen een mooi woord voor een afschuwelijke zaak. De apostel is niet gewoon met mooie woorden het lelijke te bedekken. Met dit schone woord voor de dood komt de bijbel geen bloemen aandragen, om het afgrijpselijke van het sterven wat weg te werken. Nee, het *is* werkelijk zo: de dood is voor de gelovige een slaap. Tracht nu de troost daarvan te grijpen. De dood is het einde, zegt de wereld. Als de kist wordt neergelaten in de kuil, en alle hoeden af gaan, dan is het uit.

Nee, zegt Paulus, dan is het niet uit. Evenmin als het uit is met iemand die slapen gaat. De slaap is immers niet het einde, maar eigenlijk een nieuw begin: de eerste schrede op weg naar

¹ Zie bv. 1 Cor. 15:6, 18.

een heerlijk ontwaken. De slaap is geen doel, maar middel. Een tussenschakel tussen de donkere avond en de lichtende morgen. Zo is de dood ook eigenlijk maar een overgangsbepaling. We kunnen de dood veilig tussen haakjes zetten. Het sterven is geen doodlopend slop, maar een gang, een *doorgang* tot het eeuwige leven. Zoals de slaap slechts dient om des te heerlijker te ontwaken, zo opent de dood de deur voor een nieuwe morgen.

En welk een morgen! Als we dan ontwaken, behoeven we niet, zoals we gewend waren, onze daagse zondaarskleren weer aan te trekken, maar liggen de witte gewaden klaar voor de heiligen in het licht. Op die morgen volgt geen avond en nacht meer. Dan zullen we eigenlijk pas *leven*. Vergeleken bij dit leven verdient ons aardse leven nauwelijks die naam. En van dat leven is de dood... het begin. Ontslapen!

Wie slapen gaat, blijft leven. Als 's avonds enkelen van uw gezin zich ter ruste begeven hebben, deelt u die niet bij de doden, maar bij de levenden in. Zo zijn ook uw geliefden, die in Jezus ontslapen zijn, niet weg. Ze slapen boven. Dat kind had volkomen gelijk, toen het op de vraag van de vreemdeling: met hoevelen zijn jullie dan? met blijde zekerheid antwoordde: wel, ik zou menen, met z'n achten; hoewel er nog maar zes in leven waren.

Voorzover wij de dag van de wederkomst van onze Heer niet beleven zullen, komt ook voor ons het uur van de dood. En welke naam zullen wij dan aan ons sterven mogen geven? Zal het sterven zijn of ontslapen? Als men uw ogen en de mijne zal dichtdrukken, en de zwarte mannen gereed staan onze kist weg te dragen, als dan de doodsklokken luiden, zal dan ingeluid worden de eeuwige nacht van het eindeloze sterven of de nieuwe morgen van het blij ontwaken? Wat zal het zijn? De apostel Paulus geeft hierop een duidelijk antwoord: Indien wij *geloven*, dat Jezus gestorven is en opgestaan, zal God ook zó hen die ontslapen zijn, door Jezus wederbrengen met Hem. Alles hangt dus af van het *geloof*. Het geloof, dat Jezus is *gestorven* en *opgestaan*. Niet natuurlijk dat wij klaar zijn met de *aanvaarding* dezer historische feiten: de duivelen geloven dat ook, en zij *sidderen*, — bij welke siddering zij wellicht nog menig geruste in Sion een paar schreden vooruit zijn. Nee, geloven dat Jezus is gestorven en opgestaan gaat veel dieper, en wil zeggen: in de meest intieme betrekking staan tot de gestorven en de levende Heiland. Het is: mét Hem sterven, en dóór Hem leven.

Jezus is gestorven. Hij is de enige rechtvaardige die niet ontslapen is. Hij is werkelijk gestorven: nedergedaald ter helle. Hij is borgtochtelijk gestorven. En *geloven* dat Jezus gestorven is, wil zeggen, dat borgtochtelijk *sterven* aangrijpen als uw *leven*. Het wil zeggen: met uw zonden, die u gekneld houden in banden van de dood, struikelend de Golgotha-heuvel beklimmen, om daar, waar de angst der hel u alle troost doet missen, te bidden: Och Heer, och wierd mijn ziel door U gered!

Jezus is ook opgestaan. En *geloven* dat Jezus opgestaan is wil zeggen: met Hem in levensrapport staan, en kennen de kracht van Zijn opstanding. Geloven dat Jezus opgestaan is, is met Zijn opstandingsleven bezielde worden. Het is werkelijk *leven*, zolang men leeft.

Het kan ook zó gezegd, en we blijven dan in de beeldspraak van Paulus: wie begeert, dat zijn *dood* een slaap zijn zal, diens leven moet een *waken* zijn.² Dat is toch heel logisch. Wie slapen wil, moet eerst gewaakt hebben, en de slaap in de nacht zal zoeter zijn, naarmate het waken op de dag intenser was.

Het christen-leven *is* een moeilijk en inspannend leven. Het is een leven van strijden, van bouwen, en wat wellicht het meest inspannend is: van bidden. Wie het gemakkelijk neemt, kan niet slapen als de nacht komt. Wie sluimert als het tijd is om te werken en te waken, is niet gereed als de roep weerklinkt: ziet, de Bruidegom komt, gaat uit Hem tegemoet!

² Het is niet onwaarschijnlijk dat h. 5, waarin tot *waken* wordt aangespoord, nadere uitwerking is van het thema in het woord "ontslapen" van onze tekst gegeven.

Wie ontslapen wil in de zalige hoop dat eens de Vaderstem hem wekken zal, die wake nu!
Waakt dan en bidt. Kinderkens, het is de laatste ure. En wij verwachten de Zoon uit de hemelen.

XVII: ALS EEN DIEF IN DE NACHT

Immers, gij weet zelf zeer goed, dat de dag des Heren zó komt, als een dief in de nacht. Terwijl zij zeggen: het is (alles) vrede en rust, overkomt hun, als de weeën een zwangere vrouw, een plotseling verderf, en zij zullen geenszins ontkomen.

1 Thess. 5:2, 3

Hoewel Paulus geen bepaald tijdstip wil en kan noemen, wanneer de dag des Heren genaken zal, noemt hij toch wél een tijdstip. Het zal namelijk zijn *in de nacht*. Want als hij het beeld van "een dief in de nacht" gebruikt, ligt het punt van vergelijking niet alleen en zelfs niet allereerst in het eerste: de dief; maar ook in het tweede: de nacht.

Niet letterlijk, alsof ons door de Schrift geleerd werd, dat Jezus 's nachts zal komen, maar wel figuurlijk: in de nacht van zedelijk verval en geestelijke duisternis.

Hoe hoog het licht der wetenschap in onze dagen ook moge opflikkeren, het leven der wereld wordt toch al meer een nachtleven. Steeds groter duisternis bedekt de wolken; in al dieper donkerheid van zonde en ongerechtigheid dompelt zich de wereld. Jezus komt echter niet, vóór de maat vol is en de ongerechtigheid der Amorieten volkomen. Hij is tot het uiterste barmhartig. Hij wacht tot de klok twaalf slaat. Hij wacht tot alle lichten uit zijn, en de zonde ten hoogsten toppunt is gestegen. Wij leven nu in de avondstond der wereld. De duisternis wordt benauwend. Nog enkele seconden, en de klokken dreunen hun twaalf slagen uit.

Dan, als binnen in de bioscopen en danszalen hel oplichten de elektrische lampen, dan als zij zeggen: wat zijn we toch ongelooflijk vooruit gegaan: vrede, vrede, en geen gevaar,... dan komt Jezus.

De *dag* des Heren komt dus in de *nacht* — treffende tegenstelling.

In die grote dag der herschepping van hemel en aarde, als duisternis de afgronden bedekt, zegt God: er zij licht, en de nacht wordt dag, eeuwig dag, en geen schaduw van zonde of duisternis valt ooit meer over de nieuwe aarde.

Die dag komt als een licht in de duisternis.

Het licht ontdekt alle duistere hoeken, en zet ze in klare helderheid.

Het licht veroordeelt de duisternis.

Nu één vraag.

Bent u er zeker van dat het licht van die dag schijnt in alle hoeken van uw huis en hart? Het is mogelijk, dat u geen uur van uw leven "in 's bozen tent" verkeerd hebt en dat u toch in die tent thuis hoort.

Het is mogelijk, dat u zich baadt in het licht van het verbond, en dat u toch een kind der duisternis bent.

Wee u, als in uw leven het licht der genade nog niet vocht tegen de duisternis der zonde, en in beginsel nog niet doorbroken is.

Er ligt in het beeld van de dief in de nacht ook de gedachte aan het onverwachte. De dief

kondigt zijn komst niet aan. Hij stuurt u geen briefje, dat hij op dat en dat uur u met een bezoek hoopt te vereren, dat u uw schatten in veiligheid moet brengen. Hij belt niet eerst beleefd aan.

Zij die hun maatregelen genomen hebben, en dus wakker zijn als de dief komt, hebben van hem niets te vrezen.

Alleen de zorgelozen, de genisten in Sion, die insluimeren met de deuren open, lopen gevaar. Zijn er niet veel zulke genisten in Sion? Onrustig en bezorgd over de aardse dingen, maar ongelooflijk slordig en gerust inzake de hemelse. Waarom toch stellen velen hun bekering uit, en lopen voort op het pad der zonde, met de ijdele gedachte dat het nog wel kan, en dat ze een briefje thuisgestuurd krijgen: houdt u gereed.

Zo doet de Here niet.

Hij komt als een dief in de nacht — u weet dat heel goed.

Morgen kan een drijfriem in de fabriek, of een val van de steiger, of een ongeluk op de weg u tot een lijk maken.

Morgen kunt u geestelijk zó vast ingeslapen zijn, dat u door geen enkel alarm wordt opgeschrikt.

Morgen is altijd te laat.

Heden daarom uw ziel weggeborgen, veilig onder de hoede van de Almachtige.

Paulus zegt tenslotte dat het verderf hun overkomt als de weeën een zwangere vrouw. Dit wijst er op dat het verderf niet van buiten af, als een vreemde macht, maar *van binnen uit* groeit.

Het verderf is niets anders dan de voldragen vrucht van eigen zondeleven. De zondaar *teelt* z'n eigen verderf. Wie aan de zonde vasthoudt, ziet eens in het wanstaltig monster, dat "verderf" heet, niet anders dan *z'n eigen kind*.

O, dat onze ogen toch opengaan voor de schrikkelijke vrucht van de zonde, die nu zo lief lokkend en schoonschijnend op ons aankomt.

Principiis obsta, zegt een Latijns spreekwoord, d.w.z. roei ook de eerste kiemen uit.

En stel uw hart slechts open voor de genade van onze Here Jezus Christus, opdat de kiem der nieuwe geboorte er in gelegd worde, en tot volle, rijke ontplooiing kome *in die dag*.

XVIII: ROEPING EN KLEDING

Laten wij dan ook niet slapen gelijk de anderen, doch wakker en nuchter zijn.

Maar laten wij, die de dag toebe horen, nuchter zijn, toegerust met het harnas van geloof en liefde en met de helm van de hoop der zaligheid.

1 Thess. 5:6, 8

Wanneer de wederkomst van Christus zou plaats hebben, wist Paulus net zo min als ieder ander; het antwoord op het "hoelang nog" weet God alleen, hoeveel wijze mensen zich ook in Gods stoel gezet mogen hebben, om vandaar af met grote nauwkeurigheid dag en uur te onderwijzen aan de wereld, die bedrogen wil zijn. Het onbepaalde en onverwachte van de dag des Heren deed Paulus grijpen naar het beeld, dat de Here Jezus zelf in Zijn onderwijs gebruikt had, van een dief in de nacht. En dit beeld brengt hem vanzelf tot allerlei tegenstellingen, van dag en nacht, licht en duisternis, waken en slapen, nuchter en dronken zijn, waar dit laatste hoofdstuk vol van is, zonder echter hierbij van de wijs te raken, want aan het slot keert hij weer met een vernuftige woordspeling tot z'n uitgangspunt terug: opdat wij, hetzij wij waken (leven), hetzij wij slapen (ontslapen zijn), tezamen met Hem zouden leven.¹

Zo krijgt Paulus ongemerkt gelegenheid, nu hij de Thessalonicensen *onderwijzen* en *vertroosten* moet, hen ook te *vermanen*. Zoals dat in een goede preek behoort. In de trant van de oud-testamentische profeten heeft hij eens gezegd, dat "die dag" enkel verschrikking zou brengen over de slapers en de kinderen der duisternis, maar vrede en zaligheid over het ware Israël... "Maar gij, broeders, zijt niet in de duisternis, zodat die dag u als een dief overvallen zou." Maar dan moeten zij ook in de volle zin des woords "kinderen des lichts en kinderen des dags" zijn. Paulus die hier in de *geest* der profeten leeft, spreekt hier ook de *taal* der profeten: om aan te duiden dat iemand met z'n *hele wezen* ergens bij hoorde, zeiden de profeten: hij is een *zoon* van, of een *kind* van; kinderen Belials, kind des doods, kind der hel, zoon des verderfs. Zó wil Paulus, dat zij — en wij natuurlijk ook — kinderen des lichts en des dags zullen zijn. Met hun volle wezen. Met heel de ziel, met heel het verstand, met alle krachten. Niet half om half. Niet vandaag licht en morgen duisternis. Geen schipperen of plooiën. Geen twee heren dienen. Helemaal of in het geheel niet. Wie niet vóór Mij is, is tegen Mij. Kiezen of delen. Dat is het radicalisme van het evangelie.

Bij het "licht-kinderen zijn" behoren nu twee dingen: vooreerst waken en nuchter zijn, en daarmee omschrijft Paulus onze *roeping*, en vervolgens: toegerust met het harnas, en daarmee wijst de apostel onze *kleding* aan.

Laat ons waken en nuchter zijn. De wereld, zo verklaart Paulus kortweg, is *niet* nuchter, maar dronken. Dat wil zeggen: ze *ziet* alles op de kop, en ze *zet* alles op de kop. De wereld leeft in een roes. Vreselijk leven. De wereld sterft in een roes — nog vreselijker sterven. Laten wij 't bedenken, als de wereld nog zoveel bekoorlijks heeft, en bekoorlijk schijnt, — een dronkemansboel, zeg Paulus eenvoudig. Vleiend is dit niet. Hoort ze hun wijze en diepzinnige theorieën verkondigen — dronkemanstaa! Hoort ze hun "verklaring" geven van de levensraadselen — man, zegt Paulus, je bent niet nuchter! Hoort ze vertellen de dromen

¹ Dat was het punt, waar het bij de Thessalonicensen om ging, of de "ontslapenen" ook met Hem leven zouden.

van hun toekomstverwachtingen — dronkemansvisioenen! Nee, bepaald vleierend is het niet. Maar onwaar evenmin.

Het is toch wel wat voor de wijze wereld, die de kerk niet voor vol aanziet, hier de bijbel te horen verklaren, dat ze eigenlijk niet nuchter is. En daarbij te moeten vernemen, dat de gelovige christenen, die gewoonlijk "dromers" worden geheten, dat *die* eigenlijk de ware werkelijkheidszin bezitten, en de dingen zien zoals ze zijn, omdat ze nuchter zijn.

Het behoeft geen betoog, dat de gelovigen, die nu als nuchtere mensen wandelen door een waggelende, zwaaiende wereld, een *roeping* hebben, en deze roeping omschrijft Paulus met: waken. Waken is niet iets passiefs in de zin van: zich ergens voor wachten, maar een zeer actieve en inspannende werkzaamheid. Wie waken moet, moet vechten tegen de slaap. Het vlees wil slapen, maar de geest wil waken. Waken is een *tweegevecht* tussen vlees en geest, natuur en genade. Wie waken moet, moet voldoende kracht inzamelen op de dag om die in te kunnen dragen in de nacht.

Ziet dan uw roeping, licht-kinderen! Draagt de kracht van de dag, van de geest, van de genade, in de geestelijke nacht der wereld in. Vecht wat ge vechten kunt en overwint de duisternis door het licht. Weest krachtbronnen in de wereld, omdat gij zelf weet te putten uit de bron van Gods eeuwige kracht. Tracht de bedwelmende en verdovende dranken dezer wereld op te ruimen, om de ten dode wankelende wereld aan te reiken wat waarlijk spijs en waarlijk drank is, en niet verdooft — het eeuwige Woord der Waarheid.

Maar wij, die "des dags" zijn, laat ons nuchter zijn, *toegerust met* het harnas van geloof en liefde, en met de helm van de hoop der zaligheid.² Paulus gaat hier niet op een nieuw beeld over van een krijgsman, maar spint eenvoudig aan zijn gedachten voort. Wie slapen gaat, trekt z'n kleren uit, maar wie ontwaakt doet ze aan.

Bij het nuchter zijn en waken, hoort het *zich kleden*. Het schijnt wel of een groot deel van de tegenwoordige christenheid, met name het vrouwelijk deel, meent te moeten meedoen aan de wereldroes en de moderoes, en mee de bedwelming ondergaat van een niet-nuchtere wereld. Laten zij toch eens goed lezen, dat bij het nuchter zijn en kinderen des dags zijn, ook behoort... zich behoorlijk kleden.

Toegerust met...

Merkwaardig, dat Paulus onder wat wij moeten aandoen juist die dingen noemt, welke dienen moeten tot *verdediging*: harnas en helm.³ Wij hebben als nuchtere mensen een roeping tegenover anderen, maar ook een roeping tegenover onszelf, namelijk, om ons zelf te beschermen, en te verdedigen als het moet. De wereld is bedwelmd, "onder invloed", zoals men dan zegt, maar we moeten dan goed oppassen, om zelf ook niet "onder invloed" te komen. Bedwelming is zeer besmettelijk. En als ze lang duurt... gevaarlijk. Ja, het wandelen door een dronken wereld is ook gevaarlijk. 't Gezelschap waar u dagelijks in leven moet is gevaarlijk. Daarom — wapent u. Beschermt u goed: toegerust met het harnas van geloof en liefde en met de helm van de hoop der zaligheid.

² Hier weer de trias: geloof, hoop en liefde, waarop wij reeds meermalen wezen.

³ In tegenstelling met Efeze 6, waar hij de held "in volle wapenrusting" tekent.

XIX DE ONGEREGELDEN

Wij vermanen u, broeders, wijst de ongeregelden terecht.

1 Thess. 5 :14a

Maar wij bevelen u, broeders, in de naam van de Here Jezus Christus, dat gij u onttrekt aan elke broeder die zich ongeregeld gedraagt, in strijd met de overlevering die gij van ons ontvangen hebt.

2 Thess. 3:6

Wie biddend de Schrift bestudeert, staat telkens verbaasd over haar overweldigende rijkdom. Er schieten van alle kanten lichtstralen uit. Een dienaar des Woords behoeft heus niet elke zondag hetzelfde te zeggen met wat andere woorden. *Indien* hij reden heeft om te klagen, dan is het niet over *te weinig*, maar over *te veel* stof. De gravers in Gods Woord stoten telkens op nieuwe schatten.

Een voorbeeld hiervan geeft het schijnbaar eenvoudige tekstenpaar, dat we hierboven uitschreven: deze lopen *over* van praktische levenswijsheid. Hoe Paulus in zijn prediking strenge autoriteit als gezant des Heren (wij bevelen in de naam van onze Here Jezus Christus) paarde aan *innige broederlijke liefde* (zoals blijkt uit de herhaalde aanspraak: broeders), en zo het midden hield tussen gemoedelijke weekheid en koude hardheid, gaan we stilzwijgend voorbij. Ook wijzen we er slechts in het voorbijgaan op, hoe hij in zijn eerste brief vermaande om de ongeregelden terecht te wijzen en in zijn *tweede* brief *beveelt* zich van hen te *onttrekken*. Hier komt de apostel weer zo echt als *herder* naar voren. Hij zet er niet direkt het mes in. Hij begint in alle tederheid te *vermanen*. Het is hem niet te doen om af te stoten, maar om te behouden. Maar hij is toch ook niet van plan het kwaad welig te laten voorttieren, of het bij een gemoedelijk woordje te laten. Hij houdt de dolenden terdege in het oog, want hij weet hoe besmettelijk de zonde is, en hoe gevaarlijk het voor de gemeente is, als het kwaad blijft bestaan. Daarom weet hij ook van aanpakken, als de zachte vermaning — zoals in Thessalonica blijktbaar het geval was — niet helpt.¹ Wie niet horen wil moet voelen. Als het: "wij vermanen u" niet helpt, moet in de volgende brief geschreven: wij bevelen u, onttrekt u van de ongeregelden. Regel voor tuchttoefening zit hier echter noch in het een noch in het ander. Bij tuchtgevallen trad Paulus *nog* heel anders op.² Die "ongeregelden" zijn in Paulus' oog nog "broeders": onttrekt u aan elke *broeder* die zich ongeregeld gedraagt. De bedoeling van de apostel is niets anders dan een zeer wijze levensles te geven, waarop wij straks nog even terugkomen.

Waar wij thans echter vooral weer op wijzen willen is dit, dat onze tekst ons laat zien, *hoe Paulus in de gemeenten heeft gepreekt*.

En dit is van groot belang voor prekers en hoorders. Paulus toch verklaart uitdrukkelijk, dat dat "ongeregelde gedrag" *niet* was naar de "overlevering" die zij ontvangen hadden; en onder die "overlevering"³ *moet* verstaan worden het "kort begrip" van Paulus' prediking, zoals hij

¹ In de gehele tweede brief is de toon strenger. De dwalingen waren blijktbaar blijven bestaan, en met name bleven de "ongeregelden" in hun houding volharden.

² Zie bv. 1 Cor. 5.

³ Zie ook 1 Thess. 2 :15.

die overal bracht, en ook in Thessalonica gebracht had, toen hij daar preekte.

Die prediking heeft dus onder meer tot *inhoud* gehad de *levenswandel*, want, zo zegt hij, dat "ongeregelde gedrag" is niet in overeenstemming met wat wij gepreekt hebben. Paulus heeft dus *niet* alleen "leer" gepredikt. 't Was bij hem niet alles "dogmatisch", zoals men smaakt. Hij deed ook aan "ethiek". Hij heeft anderzijds ook geen gemoedelijk praatje gehouden en niet heel aandoenlijk allerlei zielsstemmingen uit elkaar gerafeld. Nee, Paulus, de apostel van Jezus Christus — hij zegt het hun zelf — heeft heel gewoon gepreekt *over de* levenswandel; hij heeft het praktische, alledaagse leven onder de loep genomen, en gezegd, hoe je moest *leven* naar Gods wil en Woord. Hij zou, als hij vandaag nog preekte, vast en zeker door een zekere groep voor "werkheilig" of misschien nóg erger, voor "ethisch" worden uitgescholden. Misschien zouden sommigen zeggen, dat hij lang niet diep genoeg ging. Het feit, dat Paulus' prediking *deze* inhoud had, wordt nog merkwaardiger als u bedenkt, dat Paulus maar zeer kort te Thessalonica geweest is. Hij had dus al zijn tijd nodig om deze pas-bekeerde heidenen de meest elementaire dingen, de grondwaarheden van het evangelie, bij te brengen, en onder die *hoofdzaken* behoorde nu ook volgens onze tekst: de levenswandel.

Maar er is meer.

We leren hier niet alleen, dat Paulus in het algemeen *iets over* levenswandel gezegd heeft. Paulus hield niet van "algemeenheden". Hij is bij die levenswandel in bijzonderheden afgedaald, en heeft in zijn preken heel gewone en nuchtere dingen daarvan gezegd, zoals deze tekst u leren kan.

De apostel immers zegt (ik zeg het nu maar heel gewoon): Dat ongeregelde gedrag is niet in overeenstemming met wat ik gepreekt heb.

Als we nu weten, wat onder dat "ongeregelde gedrag" te verstaan is, dan weten we ook, wat Paulus gepreekt heeft.

Met dat "ongeregelde gedrag" wordt hier niet bedoeld een leven van onzedelijkheid of zoiets. Nee, hiermee wordt iets heel anders, en ook iets heel gewoons bedoeld. Met deze uitdrukking worden mensen getekend, die hun *dagelijks werk verzuimen*. Het zijn, om het maar eens heel gewoon te zeggen, de "laatkomers, leeglopers en lijntrekkers". Dat dit de bedoeling is, blijkt duidelijk uit 2 Thess. 3 vers 11, waar dit "ongeregelde gedrag" nader wordt aangeduid als een "niet werken", en nóg scherper in vers 12, waar de apostel tegenover dit "ongeregelde gedrag" de eis stelt van een *geregelde* arbeid: "Zulke mensen bevelen wij... dat zij rustig bij hun werk blijven en hun eigen brood eten." Terwijl tenslotte de juistheid van deze verklaring blijken kan uit het feit, dat Paulus tegenover die "ongeregelde" wijst op zijn eigen voorbeeld, dat hij met handenarbeid "nacht en dag werkende" zijn eigen brood verdiend heeft, hoewel hij dat niet eens *behoefde* te doen (vers 8 en 9).

Wat bewoog deze mensen het bijltje er bij neer te leggen? Hoewel ze enigermate te vergelijken zijn met "lijntrekkers", hadden ze toch wel edeler motieven, al waren die ook verkeerd. Het geval lag namelijk zó, dat Paulus veel gesproken en geschreven had over de *wederkomst van Christus*.

Dit nu had sommigen in overspannen toestand gebracht. Ze werden er zenuwachtig van. Ze dachten dat Jezus al verschenen was, en zich ergens in Jeruzalem ophield, of anders zou het hoogstens een kwestie van een paar weken wezen. In die verwachting lieten ze nu hun werk maar liggen; waarom zouden ze zich nog zo druk maken in het zweet huns aanschijns, als ze toch binnenkort van 's Heren tafel zouden gespijzigd worden met het manna dat verborgen is?

Zo liepen ze maar wat rond met hun mystieke bespiegelingen.

Bovendien liepen ze anderen de deur plat, en brachten de gemeente in onrust. Ze hielden de

werkwilligen van hun werk af. En omdat ze toch eten moesten, aten ze niet hun "eigen brood", maar teerden ze op de zakken van anderen.

Klaarblijkelijk werden deze mensen nogal gewichtig gevonden met hun vrome praatjes, en daarom vermaant Paulus, hun geen voet te geven: "onttrekt u aan hen", stijft ze niet in hun kwaad, door ze eten te geven, hoewel ge niet moede moogt worden te doen wat goed is (vers 13), bij hen namelijk *die het werkelijk nodig hebben*.

In vers 14 adviseert Paulus nog eens: tekent hem en gaat niet met hem om, opdat hij beschaamd worde, hetgeen zeggen wil: stelt ze maar eens goed aan de kaak.

Het staat u thans wel helder voor de geest, wat onder dit "ongeregelde gedrag" te verstaan is. Er zijn ook thans nog wel van die "ongeregelden", die voor hun zogenaamde zielespijs hun huishouding en de opvoeding der kinderen laten voor wat die zijn.

Waar dit niet was naar de inzetting van Paulus, volgt hieruit zonneklaar, dat een der hoofdzaken van Paulus' allereerste prediking geweest is: *de getrouwe vervulling van de dagtaak*. Naast het geweldige "Maranatha: de Here komt"; naast het tedere: "Wij bidden u, laat u met God verzoenen", heeft Paulus ook niet vergeten het nuchtere: "Weest getrouw in uw arbeid", en: "Wie niet werkt zal ook niet eten" (vers 10). Zodat ik maar zeggen wil, dat uw dagelijks werk *niet* iets is, wat *naast* uw godsdienst ligt. Het is er een stuk van. In uw trouw, in het kleine betoond, zal juist uw bekering en godsvrucht uitkomen. Vergeet het nooit dat de apostel Paulus zo gepreekt heeft.

En die mensen, die van de godsdienst een ijdele bespiegeling maken, en als het tijd van *werken* is, liever gaan preken, onttrekt u aan hen, opdat ze beschaamd worden.

XX: SCHIJN DES KWAADS

Onthoudt u van allen schijn des kwaads.
(Statenvertaling)

1 Thess. 5:22

Wanneer u iemand aanraadt, zich te onthouden van de *schijn* des kwaads, dan is dat ongetwijfeld een zeer wijze raadgeving, die met de geest der Heilige Schrift volkomen in overeenstemming is. Eis echter voor een dergelijk advies nooit *apostolisch gezag* op, want naar de letter komt het in Gods woord *nergens* voor, ook niet, wanneer onze Statenvertaling Paulus laat zeggen: "Onthoudt u van alle schijn des kwaads".

Dat Paulus *hier* niet bedoeld kan hebben tegen de schijn des kwaads te waarschuwen, kan spoedig genoeg blijken. Immers, de apostolische vermaningen in de brieven houden steeds *verband* met *bepaalde* toestanden en misstanden in de gemeente. Als een goed herder kende Paulus ook de misstanden in Thessalonica, en hij *regelt* zich daarnaar in zijn schrijven; hij wist zeer goed, dat een prediking, opgepropt met algemeenheden, niet het minste nut doet. Hij praat daarom maar niet in het wilde weg, maar gaat op de man af, en legt de vinger op de wonde. Waren er nu in Thessalonica mensen, die zich niet voldoende in acht namen voor de *schijn* des kwaads, zodat Paulus in de noodzakelijkheid kwam, hierover te vermanen? Er blijkt niets van. Wel is er sprake van mensen, die voor het *kwaad zelf* niet voldoende op hun hoede waren.¹ Hier komt vervolgens nog bij, dat het griekse woord, in onze statenbijbel door "schijn" vertaald, eigenlijk betekent: verschijning of verschijningsvorm, zoals de nieuwe vertaling het ook terecht weergeeft, zodat Paulus bedoelt te zeggen: onthoudt u van alle kwaad, *in welke vorm het zich ook aan u moge voordoen*.

Zo bezien wordt ook aanstonds het hele *verband*, waarin dit woord voorkomt, duidelijk. In de verzen 12-21 van dit hoofdstuk geeft Paulus diverse vermaningen omtrent het kerkelijk leven, voornamelijk inzake de verhouding tussen gemeente en voorgangers. Deze vermaningen lopen uit op het: veracht de profetieën niet, vers 20. Deze *profetie* was, evenals in de gemeente van Corinthe, een bijzondere gave, waardoor iemand in staat was de Schrift uit te leggen. Deze gave mogen ze niet verachten; ze mogen de waarschuwingen, daarin vervat, niet eenvoudig naast zich neerleggen, want anders lopen ze gevaar, dat de personen, die deze geestesgave ontvangen hebben, mismoedig worden, — de gave der profetie zou ophouden in hen te vloeien, en de geest der profetie werd uitgeblust: Blust de Geest niet uit.²

Omgekeerd mogen ze ook niet *alles* wat zich als Schriftuitlegging aandient, zonder kritiek als waar aanvaarden. Ze mogen en moeten die profetieën wel degelijk toetsen — namelijk aan de leer, die ze van Paulus hebben ontvangen. Vandaar dat Paulus er op volgen laat: beproeft (of toetst) alle dingen. Beproeven namelijk gelijk men het goud beproeft, en onderzoekt of het deugdelijk is. Vers 20 en 21a vormen dan eigenlijk één zin: veracht de profetieën niet, maar toetst ze wel degelijk. En een soortgelijk verband (bij wijze van tegenstelling) ligt er nu tussen de beide volgende zinsdelen in vers 21b en 22: de grondtekst geeft hier een eigenaardige woordspeling die heel goed in de vertaling is behouden: *behoudt* het goede — *onthoudt* u van alle soort kwaad, of nog letterlijker: houdt al het goede vast en laat al het kwade los. Dit is de slotconclusie van de lange reeks van vermaningen vanaf vers 12. Paulus wil zeggen: en nu in één woord: houdt vast het goede, laat los het kwade.

¹ Zie 4 :1-8; 5 :15.

² 5:19

Voor deze min of meer exegetische excursie vraag ik de geduldige lezer beleefd verschoning. De noodzakelijkheid van genoemde excursie moge hij gerust in twijfel trekken en het alles voor kennisgeving aannemen, indien hij dit maar *niet* doet met de ernstige *waarschuwing der Schrift*, om op zijn hoede te zijn voor iedere *vorm* van kwaad. Als het kwade zich aan ons vertoont in zijn *ware* aard: gemeen, brutaal, afzichtelijk, dan kan Paulus' waarschuwing overbodig zijn: de meesten wenden zich vol afkeer af van het gemene, en het zijn alleen de gedegenereerden die er in zwelgen kunnen. Maar het kwade draagt maskers, veelal vrome maskers; het boze dient zich menigmaal als het goede aan, en "de boze" vertoont zich als een licht-engel. "Zij hadden", zo vertelt Johannes van de boze geesten, die hij uit de put des afgronds over de aarde zag uitzwermen, "zij hadden haar als vrouwenhaar en hun tanden waren als die van leeuwen".³ Vrouwenhaar — jawel... bekoorlijk, betoverend zagen ze er uit, zoals jonge vrouwen met hun haartooi pronken. Maar o wee, als ze hun mond open deden: ze hadden tanden als die van *leeuwen*. Om te verscheuren. Met vrouwenhaar tooien ze zich om te lokken, maar als ze hun prooi binnen hebben, vliegen ze er met grage tanden op af... leeuwen-tanden.

O, het kwaad kan zulke mooie vormen aannemen. De zonde kan zo'n onschuldig gezicht zetten van "wat steekt daar nu in". Het verkeerde wandelt vaak rond in het gewaad van de deugd. Gierigheid heet dan bijvoorbeeld zuinigheid; en zinnelijkheid tooit zich met de naam van levensdrang, vitaliteit; en egoïsme kan gevoelig ingeruild voor "vastheid van karakter". Het kwaad vertoont zoveel vormen. Maar wacht u voor *elke* verschijningsvorm van het kwade. Want u te *ruïneren* is het doel: vrouwenhäär, doch leeuwentanden... de satan blijft onder alle lichtglanzen een briesende *leeuw*.

Getrouw aan de opzet van zijn brief dringt Paulus ook deze vermaning aan met een herinnering aan de *wederkomst* van Christus ... "En geheel uw geest, ziel en lichaam moge bij de komst⁴ van onze Here Jezus Christus blijken in allen dele onberispelijk bewaard te zijn" (vers 23). Deze herinnering is zo nodig.

Wie het psalmwoord verleert: "Laat gierigheid mij in haar strik niet vangen"; wie in waakzaamheid verslapt, en het kwaad niet meer *herkennen* kan, als het aanschrijdt in het deugdgewaad, loopt gevaar in het zondekluwen verward te raken, *zonder er weer uit te kunnen komen*. Zonder ook de zonde langer als zonde te zien. Dit is het grote gevaar van de *verleugening*, gepaard met ingebeelde hemelverwachting.

Denkt daarom aan de toekomst van onze Here Jezus Christus.

Weet, dat dan voor Hem alle dingen naakt en geopend zijn.

Voor Zijn aangezicht vervlieten de bergen — hoeveel te meer de ragfijne leugenspinsels waarmee wij het kwade trachten toe te dekken. Doorleeft in uw gedachten elke dag die ure des gericht, en weet, dat, ofschoon gij het *volmaakte* nooit bereiken zult, God een *geheel oprechte geest* vraagt en lust heeft aan *waarheid in uw binnenste*. Wacht u voor *elke* verschijning van het kwade.

³ Openbaringen 9:8.

⁴ Eigenlijk: bij de intocht.

XXI: BIDDEN

Broeders, bidt (ook) voor ons.

1 Thess. 5:25

De apostel Paulus heeft in deze brief heel veel over het *werken* gesproken. Tot getrouwe arbeid spoorde hij gedurig aan. En hemzelf leerden wij kennen als de werker bij uitnemendheid, overdag in het koninkrijk Gods, 's nachts als het moest in z'n werkplaats, om met zijn eigen handen zijn brood te verdienen. Maar Paulus wist heel goed, dat het tevergeefs is als men vroeg opstaat, laat opblijft, smartebrood eet, als God het Zijn beminden niet geeft in de opgehouden handen. Hij ging niet uit van de gedachte, dat men zich een weg banen moet door de doornen en distelen met gespierde *handen*, maar wel door... een *mond*, die zich opent tot gebed. Meer dan het luide lied van de arbeid minde hij de stilheid van de ziel in gebedseenzaamheid. Daarom *begint* en *eindigt* Paulus deze merkwaardige brief met de herinnering aan het gebed. Het gebed is er de alfa en de omega van. Tussen deze twee muren ligt al het andere veilig besloten. Hij ving aan met te verklaren dat hij de Thessalonicensen *altijd* gedacht in zijn gebeden. En hij eindigt met te vragen, dat de Thessalonicensen *hem* altijd zullen gedenken in hún gebeden. Gebedswederkerigheid. Paulus van de gemeente. De gemeente van Paulus. De herder van de kudde. De kudde van de herder. Hij wist de gemeente geen ogenblik veilig, als hij niet de beschermende vleugels van zijn gebeden over haar uitbreidde. En hij wist zichzelf geen ogenblik veilig, als de gemeente voor hem niet hetzelfde deed. 't Is geen imposante aanblik, al die in het stof gebogen mensen. Als nietelingen liggen ze daar gebogen voor Gods grote troon. Paulus en de gemeente. Maar God legt in Zijn welbehagen de teugels van de wereldregering in gevouwen handen. De bidders regelen de loop der geschiedenis. De bidders zijn machtig in hun zwakheid. Op het getal komt het minder aan. God is niet gewoon te tellen. Eén paar biddende handen is machtiger dan een heel leger Amalekieten.

Het gebed is altijd en onder alle omstandigheden noodzakelijk, omdat het een onmisbare schakel is in de keten die van de hemel naar de aarde afhangt, waarlangs al Gods goede gaven en volmaakte giften afdalen. Noodzakelijk bovenal, omdat het gebed *levensteken* is: de adem der ziel. Een mens zonder gebed is een mens zonder ademhaling, dat is geestelijk een lijk. Zij, die nooit *bidden* leerden, zijn verloren mensen, al is het mogelijk dat zij wel een *gebed* hebben geleerd. Die geen *bidder* werd op de aarde, wordt een *vloeker* in de buitenste duisternis, al kwam er hier nooit één vloek over z'n lippen.

Maar de gebedsnoodzakelijkheid klemmt het sterkst — dient dat althans te doen — wanneer onze gedachten zich groeperen rondom de *wederkomst van Christus*. Dat Paulus deze brief, die van die wederkomst vol is, opent en sluit met gebed, *is niet toevallig*. Hij heeft dit van *Jesus zelf geleerd*. Want toen de hoogste Profeet en Leraar Zijn geweldige rede over "de laatste dingen" gehouden had; toen het nog nadreunde: "Ik zeg u, in die nacht zullen er twee in één bed zijn, de een zal aangenomen, de ander achtergelaten worden"; toen Hij reeds hoorde het geklapwiek van de arenden des gericht, toen sprak Hij tot hen een gelijkenis met het oog daarop, dat zij altijd moesten bidden en niet verslappen. Welke gelijkenis dan eindigt met de eschatologische vraag, die in alle tijden om een antwoord roept: "Doch, als de Zoon des mensen komt, zal Hij dan het geloof vinden op aarde?"¹ Het *geloof* zal al meer *gebed*

¹ Zie Lukas 17:20-18:8.

moeten worden; het zal steeds meer moeten leren, de handen te vouwen. De vergadering der gelovigen zal een vergadering van aanbidders moeten worden. De tijden zullen er niet naar zijn om de Pro-Rege-vlag allerwegen te ontplooien, maar als een kudde angstige schapen, die ter slachting staan opgetekend, zal de kerk moeten samendringen in de huizen des *gebeds*. Zoals de "tegenpartijder" in de bedoelde gelijkenis gierige handen uitstrekke, om het huis van de weduwe op te eten, en greep naar haar *zonen*, om ze als slaven te exploiteren vanwege de niet betaalde schuld, zo zal de wederpartij der, van wie Paulus in de tweede brief aan Thessalonica spreken gaat, de antichrist, zijn grijpgrage handen uitstrekken naar *onze* zonen en dochters. Daarom *roepen* de tijden en hun tekenen, die hevige strijd voorspellen, om *gebed*. Bidden en niet vertragen. *Voorbede* vooral. Voorbede voor de zonen der kerk. Voorbede voor het geslacht dat komt. *Broeders, bidt* voor ons. Nooit, maar vooral nu niet, legge de kerk het *weduwenkleed* af. Het weduwenkleed is een lang, slepend gewaad. Het lange kleed is geen mode meer. Maar wee de kerk, als ze hierin met de mode meegaat, en voor het slepende gebedsgewaad zich schamen gaat. Wee de kerk, als ze het gebed, als uit de mode, opbergt bij de antieke dingen. Als de Zoon des mensen komt, zal Hij nog geloof vinden op aarde? Geloof, dat immers altijd *bidt*, en niet verslapt?

Het gebed dat Paulus in zijn brief over "de laatste dingen" beoefent en vraagt, is *voorbede*. Zoals dat van de weduwe voorbede was. Het gebed der gemeente, die de Zoon uit de hemelen verwacht, *moet* voorbede zijn. Zeker, veel hebben wij voor onszelf te bidden. Maar *voorbede* allereerst. Het gebed van de Bruid: "Kom, Here Jezus", is in de diepste zin *voorbede*.

Dit behoeft enige opheldering.

U weet, dat de bede: "Kom, Here Jezus", niet in vervulling zal gaan aler de laatste uitverkorene is toegebracht. Zijn bruid, Zijn lichaam, Zijn kerk moet eerst compleet zijn. Het door de Vader bepaalde getal moet er eerst zijn. Zodra dit het geval is, *komt* de Here Jezus. Geen uur eerder. Daar is het wachten dus op — niet zozeer op Jezus, die gereed staat, maar op het "toebrengen" van de laatste verkorenen. De bede: "Kom, Here Jezus", kan dus ook aldus luiden: "Breng, Heer, *al* Uw gevangenen weder". Die beide zijn identiek. Zo wordt het gebed naar de hemel tegelijk een gebed over de *aarde*, een gebed voor de dolenden: *voorbede*.

De kerk is eigenlijk een groot huisgezin. Het is laat op de avond: "Kinderkens, het is de laatste ure." Maar alle kinderen zijn nog niet thuis. Ze dolen rond in donkerheid. Ze kunnen de weg naar huis niet weervinden. Wat doen nu "die binnen zijn"?

Sommigen gaan er op uit, *om* te zoeken. En anderen buigen de knieën. De onrust dringt tot een vurig gebed tot de Bewaarder Israëls. 't Is of zij horen een onuitgesproken vraag uit de wijde duisternis: Broeders, bidt voor ons.

Kent de kerk in *onze* dagen die onrust *van* het "niet compleet zijn", die dringt tot opzoeken en voorbidden? Of is zij zelfvoldaan in de hoge bewustheid van degenen die "binnen zijn"? O, leren wij *zó* de Zoon uit de hemelen verwachten!

De Geest en de Bruid zeggen: Kom. Ook tot alle dorstigen, die geen geld hebben: Komt, koopt en eet, zonder geld en zonder prijs, wijn en melk. Kom, Here Jezus. Ja, kom haastiglijk!